

บทที่ 2

โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่และประเทศไทย

ทวีปเอเชียจัดว่าเป็นทวีปที่มีความสำคัญทวีปหนึ่งของโลก เพราะอุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งล้วนแล้วแต่มีคุณค่าสำคัญทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญทางการเมืองและเป็นที่ตั้งของประเทศมหาอำนาจด้วย ประเทศต่าง ๆ ในทวีปเอเชียแบ่งได้เป็นหลายประเภท ได้แก่ ประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น ประเทศกำลังพัฒนาระดับสูง (ประเทศอุตสาหกรรมใหม่) เช่น เกาหลีใต้, ไต้หวัน, ฮองกง และสิงคโปร์ ประเทศกำลังพัฒนาในระดับกลาง เช่น มาเลเซีย, ไทย, อินโดนีเซีย, ฟิลิปปินส์ เป็นต้น ประเทศกำลังพัฒนา เช่น อินเดีย, บังกลาเทศ เป็นต้น โดยในบทนี้จะกล่าวถึงลักษณะของโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศอุตสาหกรรมใหม่และประเทศไทย เนื่องจากเป็นประเทศที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจและจับตามองอยู่

ประเทศอุตสาหกรรมใหม่

ภายหลังจากการเกิดภาวะวิกฤตการณ์ราคาน้ำมันในตลาดโลกสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายได้เปลี่ยนแปลงบทบาทของตัวเองในระบบเศรษฐกิจโลกไปเป็นอย่างมาก โดยในช่วงระยะเวลาดังกล่าวตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศกำลังพัฒนาได้อาศัยความช่วยเหลือจากประเทศพัฒนาแล้วทางด้านการเงิน เพื่อสั่งซื้อสินค้าเข้าและเป็นตลาดรับซื้อสินค้าออก โดยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา กลุ่มประเทศโอเปค (The Organization of Petroleum Exporting Countries : OPEC) ซึ่งเป็นประเทศที่ร่ำรวยจากการส่งออกน้ำมัน ได้กลายเป็นแหล่งเงินทุนขนาดกลางของประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากประเทศกำลังพัฒนามีการสั่งซื้อน้ำมันจากประเทศในกลุ่มโอเปค เพื่อนำมาใช้เป็นปัจจัยการผลิตเพื่อผลิตสินค้าภายในประเทศเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดภาวะการขาดดุลทางการค้า ประเทศกำลังพัฒนาเหล่านี้ซึ่งจัดเป็นประเทศที่มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงและมีการส่งออกเป็นจำนวนมาก จึงกลายเป็นลูกหนี้รายใหญ่ อย่างไรก็ตาม ประเทศกำลังพัฒนาคงกล่าวได้กลายเป็นผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

ซึ่งมีขนาดใหญ่และได้เริ่มมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในเศรษฐกิจโลกในฐานะที่เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา ประเทศกำลังพัฒนานับว่ามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยใน พ.ศ. 2519 ประเทศ เกาหลีใต้, ไต้หวัน, ฮองกง และสิงคโปร์ ส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมรวมกันแล้วมีมูลค่ามากกว่าร้อยละ 90 ของสินค้าอุตสาหกรรมส่งออกจากเอเชียทั้งหมด การที่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่สามารถประสบผลสำเร็จได้ก็เนื่องจากรัฐบาลได้เปลี่ยนนโยบาย ในการพัฒนาการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า (Import Substitution Policy) มาเป็นนโยบายการผลิตเพื่อการส่งออก (Export Expansion Policy) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในประเทศเกาหลีเกิดขึ้นในช่วง พ.ศ. 2507 - 2509 ในไต้หวันในช่วง พ.ศ. 2501 - 2503 ในสิงคโปร์ พ.ศ. 2508 ในฮองกง พ.ศ. 2493¹ และประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 3 ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 227 (ลงวันที่ 18 ตุลาคม พ.ศ. 2515)² นอกจากนั้น ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ยังได้มีการปรับปรุงนโยบายเกี่ยวกับการนำเข้า อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ตลอดจนการใช้นโยบายจูงใจให้แก่ผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก

ลักษณะทั่วไปของประเทศอุตสาหกรรมใหม่และประเทศไทย

ประเทศฮองกง

ลักษณะโดยทั่วไป

ฮองกงเป็นเกาะอยู่ในทะเลจีนใต้ เมืองหลวงชื่อ วิกตอเรีย ซึ่งแต่เดิมเคยเป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีนมาก่อน เมื่อปีพ.ศ. 2385 จีนได้แพ้สงครามฝิ่นกับอังกฤษ ฮองกงจึงได้ตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ซึ่งลักษณะเด่นที่สำคัญของฮองกงคือ การมีท่าเรือต่าง ๆ ที่ปลอดภัยและเหมาะสำหรับการขนถ่ายสินค้าไปยังอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในภูมิภาคดังกล่าว จนกล่าวได้ว่าเป็นประเทศศูนย์กลางของการเดินเรือในเอเชีย ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นคนจีนซึ่งอพยพมาจากแผ่นดินใหญ่ ส่วนที่เหลือเป็นชาวต่างชาติ ได้แก่ ชาวอังกฤษ, อเมริกัน, โปรตุเกส และอินเดีย จากการที่ประเทศฮองกงมีอัตราการขยายตัวของประชากรอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการ

¹ วรรณท์ กิตติอัมพานนท์, การพัฒนาเศรษฐกิจบางประเทศในเอเชีย, (กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531), หน้า 30.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 158.

อพยพเข้ามาของชาวจีนจากแผ่นดินใหญ่เป็นจำนวนมาก ทำให้รัฐบาลต้องรับภาระอย่างหนักในการเร่งแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาทางด้านที่อยู่อาศัย ตลอดจน การอนามัยและการศึกษา ดังนั้น รัฐบาลจึงต้องนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ เช่น การถมทะเลเพื่อเพิ่มพื้นที่ให้ประชากรได้อยู่อาศัย, การสร้างอุโมงค์ใต้ทะเลเพื่อใช้เป็นเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างเกาะต่างๆ, การสร้างทางรถไฟใต้ดินเพื่อการขนส่งประชาชนจำนวนมากให้เกิดความสะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลยังใช้นโยบายการส่งเสริมให้ชาวต่างชาติเข้ามาประกอบธุรกิจและการลงทุนในด้านต่าง ๆ โดยรัฐบาลอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้ เช่น การกำหนดอัตราภาษีต่ำมากและปล่อยให้ธุรกิจต่าง ๆ ดำเนินไปอย่างเสรี โดยรัฐบาลไม่เข้าไปแทรกแซงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ นับได้ว่าเข้ากับคำกล่าวที่ว่า รัฐบาลที่ดีที่สุดคือรัฐบาลที่ทำน้อยที่สุด (The best government is the government that does the least)³ ที่เกิดขึ้นในยุคการค้าเสรีในประเทศอังกฤษจากนโยบายในการพัฒนาดังกล่าว ทำให้ประเทศฮ่องกงกลายเป็นศูนย์กลางทางการเงินและธุรกิจที่สำคัญแห่งหนึ่งในเอเชีย นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านประชากรซึ่งมีคุณภาพและมีความขยันขันแข็งก็จัดว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศฮ่องกงสามารถพัฒนาประเทศไปสู่ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้รวดเร็ว

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศฮ่องกง จากตารางที่ 2.1 พบว่าในช่วงปีพ.ศ. 2519 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีอัตราการเจริญเติบโตสูงเป็นอย่างมากถึงร้อยละ 15.9 ผลของการเจริญเติบโตดังกล่าว มีสาเหตุมาจากการลงทุนทางภาครัฐบาลในการสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ อาทิ โครงการสร้างอุโมงค์เชื่อมทางระหว่าง Happy Valley กับ Aberdeen และโครงการสร้างทางรถไฟระหว่าง ฮ่องกงกับกวางตุ้ง ประกอบกับการส่งออกของสิ่งทอดังกล่าวมีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 46 ซึ่งเป็นผลมาจากการขยายตัวของ การนำเข้าสิ่งทอในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นจำนวนมาก ทางด้านภาวะการค้าต่างประเทศนั้นมีการขาดดุลทางการค้าคิดเป็นมูลค่าถึง 348 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากมูลค่าการส่งออก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสิ่งทอ ที่มีมูลค่าน้อยกว่าสินค้านำเข้า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่จำเป็นในการใช้เป็นปัจจัยการผลิต ในขณะที่ระดับราคาสินค้าอยู่ในระดับคงที่ คือร้อยละ 3.8 อันเป็นผลมาจากการใช้นโยบายการควบคุมราคาอย่างเคร่งครัด

ภายหลังจากการเกิดภาวะวิกฤตการณ์น้ำมันเป็นครั้งที่สอง ส่งผลให้ราคาน้ำมันสูงขึ้นถึงร้อยละ 66.7 ในปีพ.ศ. 2522 ผลจากการขึ้นราคาน้ำมันดังกล่าวส่งผลให้ระดับราคาในปีพ.ศ.

³ ราเชนทร์ อินทยารังสรรค์, “ประสบการณ์ของกลุ่มประเทศ NICs และ บทเรียนต่อประเทศไทย,” การสัมมนาวิชาการ 2532 เรื่องหากไทยเป็น NICs คนไทยจะได้อะไร (13-14 กุมภาพันธ์ 2532) : 6-14.

2523 สูงขึ้นถึงร้อยละ 14.8 อย่างไรก็ตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ตกต่ำ แต่อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศฮ่องกงยังคงอยู่ในระดับสูงกล่าวคือ มีอัตราการเจริญเติบโตอยู่ในระดับร้อยละ 9.9 โดยที่ภาคการก่อสร้างและบริการมีการขยายตัวอย่างมาก เป็นผลมาจากการที่ประเทศฮ่องกงเป็นศูนย์กลางการขนถ่ายสินค้าไปยังประเทศจีน ทางด้านการค้าต่างประเทศ ยังคงมีการขาดดุลทางการค้าเพิ่มขึ้นถึง 2,578 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากต้องเผชิญกับมาตรการการกีดกันทางการค้าของประเทศอุตสาหกรรมอย่างรุนแรง โดยเฉพาะสินค้าประเภทสิ่งทอและสินค้าบริโภค ส่วนในปีพ.ศ. 2524 ระดับราคาของสินค้าเริ่มลดลงเป็นผลมาจากการที่ราคาน้ำมันลดลง และการเพิ่มของค่าจ้างที่แท้จริงเริ่มลดลง

ผลจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยที่ยืดเยื้อในประเทศอุตสาหกรรมสำคัญของโลกอาทิ สหรัฐฯ และญี่ปุ่น ส่งผลให้ความต้องการซื้อสินค้าจากประเทศฮ่องกงลดน้อยลง อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศฮ่องกง ในปี พ.ศ. 2525 ได้ลดลงจากปีพ.ศ. 2524 เป็นอย่างมาก โดยอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงจากร้อยละ 8.9 ในปีพ.ศ. 2524 เหลือเพียงร้อยละ 2.6 ในปีพ.ศ. 2525 โดยอัตราการเจริญเติบโตของการส่งออกของฮ่องกงลดลงอย่างมากและมีผลให้การขยายตัวของการส่งออกติดลบโดยมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ -2.8 ประกอบกับนโยบายการกีดกันทางการค้าทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น ในขณะที่สินค้านำเข้าที่เป็นปัจจัยที่สำคัญของประเทศฮ่องกงจะมีราคาลดลงก็ตาม แต่ก็ยังคงมีราคาสูง ส่งผลให้ขาดดุลทางการค้าถึง 2,738 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนระดับราคาสินค้าก็ยังคงมีการปรับตัวสูงถึงร้อยละ 10.6 เป็นผลมาจากการเสื่อมค่าของเงินฮ่องกงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ส่งผลให้สินค้านำเข้ามีราคาสูงขึ้น

จากการที่ประเทศฮ่องกงประสบกับความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัดเจน ในปีพ.ศ. 2527 ประเทศฮ่องกงก็ได้เผชิญกับภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากภาวะเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐฯ ที่ถดถอยได้ว่าเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของประเทศฮ่องกง ส่งผลให้ความต้องการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศลดลง ประกอบกับการที่ประเทศสหรัฐฯ ได้เพิ่มความเข้มงวดกับการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศฮ่องกงลดลงจากร้อยละ 9.3 ในปีพ.ศ. 2527 เหลือเพียงร้อยละ 0.01 ในปีพ.ศ. 2528 ทางด้านการค้าต่างประเทศ มูลค่าของการส่งออกมีอัตราการเจริญเติบโตลดลงเป็นอย่างมากและมีผลให้การขยายตัวของการส่งออกติดลบโดยมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ -1.06 ส่วนมูลค่าการนำเข้ามีอัตราการเจริญเติบโตลดลงมีผลให้การขยายตัวของการนำเข้าติดลบโดยมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ -3.54 เป็นผลมาจากความซบเซาทางเศรษฐกิจภายในประเทศและของโลก ส่งผลให้ดุลการค้าของประเทศฮ่องกงเริ่มมีดุลการค้าเกินดุล 478 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่เดียวกันระดับ

ราคาในปี พ.ศ. 2528 มีการปรับตัวในระดับต่ำ คือร้อยละ 3.4 เนื่องจากการที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกเริ่มอ่อนตัวลง ส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการบางประเภทได้ปรับตัวลดลง

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศฮ่องกงเริ่มฟื้นตัวขึ้นในปี พ.ศ. 2529 โดยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในอัตราร้อยละ 10.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ได้แก่ การขยายตัวของภาคการส่งออก เนื่องจากความแข็งแกร่งของค่าเงินเฮนของญี่ปุ่นเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบันทึกต้นทุนและการแข่งขันทางค่านราคา ทำให้สินค้าของญี่ปุ่นมีราคาสูงขึ้น ในขณะที่สินค้าส่งออกจากประเทศฮ่องกงมีราคาต่ำลง เกิดจากการที่ค่าเงินของฮ่องกงได้ผูกพันอยู่กับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ จึงมีการเคลื่อนไหวตามค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ อาทิ เมื่อค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เริ่มอ่อนตัวลงก็พลอยชักนำให้เงินฮ่องกงมีค่าต่ำลงส่งผลต่อการค้าของประเทศฮ่องกง ทำให้มูลค่าการส่งออกเพิ่มขึ้น โดยมีมูลค่าของการส่งออกมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 15.74 แต่การที่มูลค่าการส่งออกมีการขยายตัวไม่มากนัก เป็นผลมาจากประเทศจีนที่เป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญรองจากสหรัฐฯ ได้ใช้มาตรการเข้มงวดด้านค่าใช้จ่ายเงินตราต่างประเทศ ทำให้ประเทศจีนจำเป็นต้องจำกัดการนำเข้า ซึ่งส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อประเทศฮ่องกง ส่วนมูลค่าการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวเพิ่มร้อยละ 17.13 ส่งผลให้ประเทศฮ่องกงได้เปรียบดุลการค้า 73 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 1,550 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทางด้านระดับราคาสินค้าก็ยังคงมีการปรับตัวในระดับต่ำ เนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกเริ่มอ่อนตัวลง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการรักษาระดับราคาสินค้าให้อยู่ในระดับต่ำ

ภายหลังจากเหตุการณ์นองเลือด ณ จตุรัสเทียนอันเหมินของจีนเมื่อ วันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2532 ทำให้บรรดานักลงทุนทั้งชาวฮ่องกงและชาวต่างชาติ ได้เริ่มขาดความมั่นใจในเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมืองของฮ่องกง ทั้งนี้เพราะว่า ในปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) ประเทศฮ่องกงจะต้องกลับไปสู่การปกครองของประเทศจีน ทำให้นักลงทุนได้เคลื่อนย้ายการลงทุนไปยังประเทศอื่นที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการเมืองมากกว่าฮ่องกง ผลของเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศฮ่องกงอยู่ที่เพียงระดับร้อยละ 2.8 ทางด้านการค้าระหว่างประเทศ มูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวในอัตราร้อยละ 12.86 ส่วนมูลค่าการนำเข้ามีการขยายตัวในอัตราร้อยละ 10.34 ส่งผลให้ประเทศฮ่องกงได้เปรียบดุลการค้า 930 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ผลจากการได้เปรียบดุลการค้าเป็นจำนวนมาก ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 5,120 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่ระดับราคาสินค้ามีการปรับตัวสูงขึ้นถึงร้อยละ 9.7 เนื่องจากการปรับตัวของค่าจ้างที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับราคาอาหารที่สูงขึ้น เนื่องจากสาเหตุการนำเข้าสินค้าบริโภคจากจีน ซึ่งเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญของประเทศฮ่องกงได้เริ่มชะลอตัวลง เพราะผลกระทบจากเหตุการณ์นองเลือดในจีน

ในปีพ.ศ. 2533 เศรษฐกิจของประเทศฮ่องกงยังคงซบเซาโดยมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 3.1 เมื่ออิรักได้บุกเข้ารุกรานคูเวต ในวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2533 ส่งผลให้ภาคการส่งออกของประเทศฮ่องกงเริ่มซบเซาลงโดยมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 12.8 เพราะต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากต้นทุนค่าจ้างแรงงานที่สูงขึ้นอย่างมากทำให้สินค้าฮ่องกงเสียเปรียบในการแข่งขันด้านราคา ในขณะที่การนำเข้าน้ำมันกลับมีมูลค่าสูงขึ้นโดยการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวร้อยละ 14.66 ทำให้ดุลการค้าของประเทศหลังจากที่ได้มีการเกินดุลมาในปีพ.ศ. 2532 ได้เริ่มขาดดุลลงในปีพ.ศ. 2533 คิดเป็นมูลค่าถึง 324 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่เดียวกัน ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุลลดลงเหลือเพียง 3,540 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ระดับราคาสินค้ามีการปรับตัวลงเพียงเล็กน้อย คือร้อยละ 9.6 เนื่องจากระดับราคาของสินค้าจำพวกอาหารโดยทั่วไปของฮ่องกงได้เริ่มมีแนวโน้มต่ำลงในตอนต้นปี อันเนื่องมาจากภาคเกษตรกรรมของจีน ที่เป็นแหล่งผลิตอาหารป้อนให้ประเทศฮ่องกงได้กลับเข้าสู่ภาวะปกติอีกครั้ง แต่ทว่าผลจากวิกฤตการณ์ในอ่าวเปอร์เซีย ในช่วงครึ่งหลังของปี ทำให้ระดับราคาสินค้าของประเทศฮ่องกงยังคงทรงตัวอยู่ในระดับสูง

ผลจากการที่ประเทศจีนมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ 12 ในปีพ.ศ. 2535 ส่งผลให้ฮ่องกงกลับมามีเศรษฐกิจที่คึกคักขึ้นทั้งนี้เนื่องจากประเทศฮ่องกงได้รับประโยชน์จากการที่เศรษฐกิจของประเทศจีนคึกคักขึ้นทั้งนี้เพราะประเทศฮ่องกงเป็นเมืองหน้าด่านของจีน ประกอบกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศฮ่องกงมีการขยายตัวมากขึ้นนอกจากนี้เศรษฐกิจของประเทศฮ่องกงยังได้รับแรงสนับสนุนจากปัจจัยภายในประเทศ ได้แก่ ระดับอัตราดอกเบี้ยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ต่ำและความต้องการเพื่อการบริโภคและการลงทุนภายในประเทศสูงขึ้น ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศมีอัตราการเจริญเติบโตอยู่ในระดับร้อยละ 5.5 ในปีพ.ศ. 2535 ทางด้านการค้าต่างประเทศ มูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 16.8 ในขณะที่มูลค่าของการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวอยู่ในอัตราร้อยละ 18.33 ส่งผลให้ประเทศฮ่องกงได้ขาดดุลการค้าถึง 3,664 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทางด้านระดับราคาสินค้ามีการปรับตัวสูงขึ้นถึงร้อยละ 9.6 ซึ่งเป็นผลมาจากราคาของสิ่งของและบริการอื่น มีการขยับตัวสูงขึ้นเป็นผลทำให้ระดับราคาสินค้าอยู่ในภาวะดังกล่าว

ตารางที่ 2.1 เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจฮ่องกง

(ล้าน US \$)

	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	29310	34380	37980	39550	42320	45560	43610	41150	39620	36980
ณ. ราคาคงที่ ปี 2530										
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	15.9	11.3	8.4	11.2	9.9	8.9	2.6	6.1	9.3	0.01
ระดับรายได้ต่อหัว	2710	3240	3780	4280	5220	6090	6300	6110	6390	6120
การส่งออก	8322	9403	11484	15063	18893	23126	22487	25175	30416	30095
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	12.21	19.99	27.12	22.65	20.22	-2.8	11.29	18.91	-1.06
การนำเข้า	8670	10214	13433	17027	21471	26195	25225	27485	30686	29617
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	16.38	27.40	23.71	23.19	19.89	-3.78	8.58	11.02	-3.54
ดุลการค้า	-348	-811	-1949	-1964	-2578	-3069	-2738	-2310	-270	478
ดุลบัญชีเดินสะพัด	1240	840	-60	200	-1260	-1620	-1090	-560	1410	1870
อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละ)	3.8	5.6	5.8	11.7	14.8	13.8	10.6	9.9	8.5	3.4
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	0.25	0.30	0.20	0.20	0.24	0.26
อัตราการเข้าศึกษาในระดับประถม	114	115	113	111	106	106	106	106	104	104
อัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยม	52	54	57	60	64	66	67	68	72	72

ที่มา Key Indicator of Developing Asian and Pacific Countries 1995

World Tables 1994

N.A. = data not available

ตารางที่ 2.1(ต่อ) เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจของก (ล้านUS \$)

	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ									
ณ. ราคาคงที่ ปี 2530	40890	45830	48740	49260	51580	53930	55820	53650	N.A.
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	10.5	13.6	7.9	2.8	3.1	3.4	5.5	5.5	N.A.
ระดับรายได้ต่อหัว	6880	8210	9440	10560	11950	13540	15220	16820	N.A.
การส่งออก	35225	47129	60374	68657	78095	94422	111699	126069	142784
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	15.74	29.11	24.77	12.86	12.88	18.99	16.80	12.10	12.45
การนำเข้า	35152	47118	61075	67727	78419	96036	115363	129244	152631
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	17.13	29.30	25.95	10.34	14.66	20.27	18.33	11.36	16.63
ดุลการค้า	73	11	-701	930	-324	-1614	-3664	-3175	-9847
ดุลบัญชีเดินสะพัด	1550	2910	2820	5120	3540	2490	N.A.	N.A.	N.A.
อัตราเงินเฟ้อ	3.2	5.3	7.4	9.7	9.6	6.9	9.6	8.7	8.6
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	280	280	300	310	300	250	N.A.	N.A.	N.A.
อัตราการเข้าศึกษาในระดับประถม	104	105	107	108	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
อัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยม	73	75	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

ที่มา Key Indicator of Developing Asian and Pacific Countries 1995

World Tables 1994

N.A. = data not available

นโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ

ฮ่องกงเป็นประเทศที่ไม่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจเหมือนกับประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ รัฐบาลยึดถือนโยบายการค้าเสรีเป็นสำคัญ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาสินค้าที่ผลิตเพื่อการส่งออก ทำให้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว สินค้าส่งออกเหล่านั้นเป็นสินค้าที่เน้นการใช้ปัจจัยแรงงานเป็นหลัก ซึ่งเหมาะสมกับสภาพของประเทศที่มีแรงงานอยู่มาก สินค้าส่งออกในระยะแรก ๆ ของฮ่องกงคือ สิ่งทอ, เสื้อผ้าสำเร็จรูป, รองเท้า, ดอกไม้ประดิษฐ์ และของเล่น เป็นต้น ในช่วงปลายพ.ศ. 2513 รัฐบาลได้เผชิญกับภาวะอัตราค่าจ้างที่แท้จริงสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อภาวะการแข่งขันเป็นอย่างมากสำหรับสินค้าที่ผลิตโดยเน้นปัจจัยแรงงานสำหรับป้อนตลาดภายในประเทศ ในปีพ.ศ. 2522 รัฐบาลได้เรียกร้องให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ โดยเน้นการใช้ปัจจัยทุน และเทคนิคการผลิตที่ทันสมัย แต่เนื่องจากรัฐบาลได้ยึดถือนโยบายทางการค้าเสรีโดยไม่เข้าแทรกแซงต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ จึงทำให้ไม่มีโครงการที่สนับสนุนอุตสาหกรรมประเภทดังกล่าวโดยตรง วัตถุประสงค์หลักของรัฐบาลมีเพียงการรักษาเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อมทางสังคม ทั้งนี้เพื่อเป็นสิ่งจูงใจสำหรับการลงทุน เพื่อก่อให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

นโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวของฮ่องกงนั้น นับว่าประสบความสำเร็จ เนื่องจากมีชาวต่างชาติเข้าไปลงทุนโดยอิสระเป็นจำนวนมาก อุตสาหกรรมประเภทหนึ่งของฮ่องกงที่ได้รับการพัฒนามากขึ้นคือ อุตสาหกรรมโรงแรม เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปในฮ่องกงเพื่อซื้อสินค้าปลอดภาษี ตลอดจนการเข้ามาหาความบันเทิงจากการเล่นการพนันที่มากับ ประเทศอังกฤษก็จัดว่าเป็นประเทศหนึ่งที่เข้ามาทำการค้าและการลงทุนในอุตสาหกรรมในประเทศฮ่องกงเป็นจำนวนมาก โดยอังกฤษเป็นประเทศที่สนับสนุนดูแลช่วยเหลือให้ฮ่องกงประสบความสำเร็จในด้านอุตสาหกรรมที่ทันสมัยอย่างสมบูรณ์ จนทำให้ฮ่องกงสามารถก้าวขึ้นมาเป็นหนึ่งในประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้ รูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมของฮ่องกงนั้นได้พัฒนามาจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน แต่เนื่องจากประเทศมีพื้นที่ที่จำกัด จึงทำให้ลักษณะของอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเบา (Light Industry) อุตสาหกรรมที่สำคัญได้แก่ สิ่งทอ, เสื้อผ้าสำเร็จรูป นอกจากนี้ก็มีอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า, กล้องถ่ายรูป, นาฬิกา, อุตสาหกรรมพลาสติก ในส่วนของอุตสาหกรรมหนักได้แก่ ถู้อต่อเรือ, ถู้อซ่อมเรือ เป็นต้น ตลาดคู่ค้าที่สำคัญของฮ่องกงคือ อเมริกา, อังกฤษ, จีน, ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ เป็นต้น

นอกจากนั้น รัฐบาลของฮ่องกงได้ใช้นโยบายทางด้านดอกเบี้ย เพื่อจูงใจให้มีการออมเพิ่มขึ้น และดึงเงินทุนต่างชาติให้ไหลเข้าสู่ฮ่องกงมากขึ้น อัตราการออมที่เพิ่มมากขึ้นนั้นเป็นผล

ทางอ้อมมาจากการที่รัฐบาลไม่ให้สวัสดิการทางสังคมและการประกันสุขภาพ ทำให้ชาวฮ่องกงต้องอาศัยการออมด้วยตนเองเป็นสำคัญ นอกจากนี้ รายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นของชาวฮ่องกงส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการส่งออกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วด้วย ประกอบกับรัฐบาลจัดเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำมาก นับว่าเป็นการจูงใจที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้นักลงทุนชาวต่างชาติเข้ามาลงทุนในฮ่องกง

อย่างไรก็ตาม ฮ่องกงซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการเงินที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสามของโลก กำลังต้องเปลี่ยนแปลงสภาพทางกฎหมาย เนื่องจากสัญญาเช่าของฮ่องกงที่ทำไว้กับจีนในการครอบครองฮ่องกงกำลังจะสิ้นสุดลงในพ.ศ. 2540 และผลกระทบจากเหตุการณ์นองเลือดในจีน จากเหตุผลดังกล่าวนี้เป็นเหตุให้เกิดการเคลื่อนย้ายไปลงทุนในประเทศที่มีมั่นคง เพราะเกรงว่าเมื่อฮ่องกงเข้าไปอยู่ภายใต้การครอบครองของจีน ธุรกิจทั้งหมดจะต้องตกเป็นของรัฐบาลจีนจากสาเหตุดังกล่าว ทำให้สถานะเศรษฐกิจและการลงทุนในฮ่องกงซบเซาลง ซึ่งผลกระทบดังกล่าวได้ขยายไปสู่ทวีปเอเชียและทวีปอื่น ๆ ที่มีการติดต่อทางการค้าและเศรษฐกิจกับฮ่องกง

หลังจากที่ได้มีการเปิดเจรจากันหลายครั้งระหว่างจีนกับอังกฤษ โดยต่างฝ่ายต่างดำเนินการผ่อนปรนให้กันและกัน ทำให้เกิดผลดีต่อฮ่องกง สร้างความมั่นใจแก่ชาวฮ่องกงในการที่จะยังคงมีสิทธิแสวงหาความมั่งคั่งให้แก่ตนเองภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเทศเกาหลี

ลักษณะโดยทั่วไป

ประเทศเกาหลีเป็นประเทศที่มีทรัพยากรอยู่มาก แต่ผลของสงครามทำให้ประเทศเกาหลีแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ เกาหลีเหนือ มีการปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ และเกาหลีใต้ มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เมืองหลวงชื่อ “โซล” (Seoul) ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม พืชผลทางการเกษตรที่สำคัญคือ ข้าว, ข้าวสาลี, ข้าวบาร์เลย์, ถั่ว, ข้าวโพด และใบยาสูบ ภายหลังจากสงครามเกาหลีเป็นต้นมา เกาหลีใต้ได้พยายามฟื้นฟูประเทศโดยได้รับความช่วยเหลือจากองค์การสหประชาชาติและสหรัฐอเมริกา แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าอุตสาหกรรมใหญ่และแร่ธาตุต่าง ๆ ส่วนใหญ่อยู่ในประเทศเกาหลีเหนือ อย่างไรก็ตาม เกาหลีใต้ได้เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศจนเจริญเติบโตขึ้นมา อุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่สำคัญคือ การต่อเรือ, การขุดถ่านหิน, ปูน, ซีเมนต์, แก้ว และสิ่งทอ

ภาวะเศรษฐกิจของประเทศเกาหลี จากตารางที่ 2.2 ในปี พ.ศ. 2519 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 12.6 เป็นผลมาจากการเงินสัญญาโครงการก่อสร้างในประเทศตะวันออกกลาง ซึ่งมีมูลค่าถึง 2,000 ล้านดอลลาร์ ก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อประเทศเกาหลีเป็นอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันภาวะการขาดแคลนแรงงานของประเทศตะวันออกกลางมีมากขึ้น จึงทำให้มีการส่งแรงงานจากประเทศเกาหลีจำนวนมากกว่า 10,000 คนเข้าไปทำงานในตะวันออกกลาง และผลจากการทำสัญญาค้างกล่าวทำให้มีการส่งออกสินค้าจำพวก ซีเมนต์ และเหล็ก เป็นจำนวนมากเพื่อใช้ในการก่อสร้างดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันการนำเข้าสิ่งทอในประเทศสหรัฐอเมริการขยายตัวเป็นอย่างมาก ในส่วนของสินค้าเข้ามีมูลค่าในการนำเข้าสูงมาก ส่งผลให้ดุลการค้าของประเทศขาดดุล 1,059 ล้านดอลลาร์ ในขณะที่เดียวกันดุลบัญชีเดินสะพัดก็ขาดดุลเพิ่มขึ้นถึง 312 ล้านดอลลาร์ ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวเพิ่มขึ้นในระดับสูงถึงร้อยละ 15.3 เป็นผลมาจากการที่ราคาน้ำมันมีราคาสูงขึ้นสืบเนื่องมาจากวิกฤตการณ์น้ำมัน ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516

หลังจากการเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันเป็นครั้งที่สองขึ้นในปี พ.ศ. 2522 ส่งผลให้เศรษฐกิจทั่วไปมีการชะลอตัวลง ผลของวิกฤตการณ์ในครั้งนี้มีความรุนแรงมากกว่าครั้งก่อนมาก ในขณะเดียวกันการแข่งขันในการกำหนดอัตราดอกเบี้ยให้สูงเพื่อหวังดึงดูดเงินทุนเข้าสู่ประเทศมากขึ้น อาทิ สหรัฐฯ ยุโรป และญี่ปุ่น ทำให้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า “สงครามอัตราดอกเบี้ย (Capital

might) ทำให้เกิดภาวะเงินฝืดโดยทั่วไป ส่งผลให้สถานะเศรษฐกิจของโลกโดยทั่วไปชะลอตัวลง อีก ผลจากปรากฏการณ์ดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อมายังประเทศเกาหลี โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2523 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีลดลงเป็นอย่างมาก โดยมีอัตราการขยายตัวติดลบถึงร้อยละ -3.0 ในขณะที่เดียวกันระดับราคาสินค้ามีการปรับตัวสูงขึ้นถึงร้อยละ 28 เป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 และในเดือนมกราคม พ.ศ. 2523 รัฐบาลประกาศลดค่าเงินวอนลงร้อยละ 16.6 และเดือนพฤศจิกายนในปีเดียวกัน รัฐบาลได้ประกาศขึ้นราคาไฟฟ้าและน้ำมันอีกร้อยละ 17 และ 11 ตามลำดับ จากเหตุการณ์ทั้งสองประการดังกล่าว ส่งผลให้ระดับราคามีการปรับตัวสูงขึ้น ทางด้านการค้าต่างประเทศ มูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 15.07 เนื่องจากต้องเผชิญกับมาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศอุตสาหกรรมอย่างรุนแรง โดยเฉพาะสินค้าจำพวกสิ่งทอ และสินค้าบริโภคอื่น ทางด้านการนำเข้า มูลค่าการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 9.71 ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุล 4,787 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ผลจากการที่อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าวตกต่ำ รัฐบาลของเกาหลีได้ประกาศใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ คือลดอัตราดอกเบี้ยจัดตั้งระบบเงินอุดหนุนสำหรับบริษัทที่มีปัญหาทางด้านหนี้สิน ตลอดจนการสร้างงานในชนบท ผลจากการใช้มาตรการดังกล่าว ส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในปีพ.ศ. 2524 มีการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.6 ทางด้านผลิตภัณฑ์มีแนวโน้มดีขึ้น และการส่งออกของสินค้าประเภทหัตถอุตสาหกรรมก็มีการขยายตัวอย่างมาก ทางด้านระดับราคาสินค้ามีการปรับตัวสูงขึ้นไม่มากนัก อันเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลได้ใช้นโยบายในการควบคุมราคาของสินค้าไม่ให้สูงเกินไป ส่งผลให้ระดับราคาปรับตัวลงมาอยู่ในระดับร้อยละ 21.3

ภายหลังจากเศรษฐกิจทั่วไปมีการชะลอตัวลง ในปีพ.ศ. 2529 เศรษฐกิจของประเทศเกาหลีเริ่มฟื้นตัวดีขึ้น โดยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 11.6 สืบเนื่องมาจากการขยายตัวของภาคการส่งออก ซึ่งได้รับแรงเกื้อหนุนจากความต้องการสินค้าในตลาดโลกที่เริ่มฟื้นตัวขึ้น ทำให้สินค้าส่งออกไปขายมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมากขึ้น โดยสามารถแข่งขันกับตลาดสินค้าญี่ปุ่น ที่เป็นประเทศคู่ค้าได้อย่างสบาย ทั้งนี้เนื่องจากความแข็งแกร่งของค่าเงินเยนของประเทศญี่ปุ่นเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเงินดอลลาร์สหรัฐ เป็นผลทำให้สินค้าของประเทศญี่ปุ่นมีราคาสูงขึ้น ในขณะที่สินค้าออกจากประเทศเกาหลีมีราคาต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าญี่ปุ่น เพราะราคาค่าเงินวอนของเกาหลีผูกพันกับสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลให้ภาคการส่งออกของประเทศเกาหลีได้รับประโยชน์จากปัจจัยดังกล่าว เป็นเหตุให้มูลค่าของการส่งออกมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว คิดเป็นร้อยละ 13.66 ในขณะที่ภาคนำเข้าก็ได้รับผลดีสืบเนื่องจากราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกมีการอ่อนตัวลง มูลค่าการนำเข้าของน้ำมันดิบซึ่งเป็นรายการที่สำคัญของประเทศก็ตกต่ำลง การขยายตัวของการส่งออกประกอบกับการชะลอตัวจากการนำเข้า

ส่งผลให้ดุลการค้าของประเทศกระเตื้องอย่างชัดเจน ทำให้ประเทศเกาหลีใต้เปรียบดุลการค้าครั้งแรกคิดเป็นมูลค่า 3,131 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ผลจากการได้เปรียบดุลการค้าเป็นจำนวนมากส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 4,618 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในส่วนของระดับสินค้ายังคงทรงตัวอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 2.8 ทั้งนี้เนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกอ่อนตัวลง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการรักษาระดับราคาให้ต่ำ

ในปี พ.ศ. 2532 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีเริ่มชะลอตัวลง โดยมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 5.9 ปัจจัยที่ส่งผลบั่นทอนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเกาหลี ได้แก่ ภาคการส่งออกที่เคยเป็นแกนนำในการพัฒนาเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าได้อ่อนแรงลง โดยมูลค่าการส่งออกมีการขยายตัวเพียงร้อยละ 2.73 เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นเพราะว่าระดับค่าจ้างโดยทั่วไปมีการปรับตัวสูงขึ้น ประกอบกับค่าเงินวอนที่แข็งขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับเงินตราสกุลอื่นๆ เนื่องจากการที่ประเทศสหรัฐได้เสียเปรียบดุลการค้ากับประเทศเกาหลีเป็นจำนวนมาก จึงได้มีข้อเรียกร้องให้มีการปรับค่าเงินวอนให้สูงขึ้น รวมทั้งการให้เปิดตลาดภายในสำหรับสินค้าของประเทศสหรัฐให้มาก ทำให้สินค้าส่งออกจากประเทศเกาหลีเสียเปรียบการแข่งขันทางด้านราคาในตลาดโลก ส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกของประเทศเกาหลีเป็นอย่างมาก และผลจากการปรับอัตราค่าจ้างให้เพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิดการลงทุนภายในลดลง และผู้ผลิตได้หันไปใช้เทคโนโลยีในการผลิตเพราะการผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานเป็นหลักไม่สามารถแข่งขันกับประเทศคู่แข่งได้ นอกจากนี้แล้วชาวเกาหลีและคนต่างชาติเอง ก็ได้เริ่มเคลื่อนย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น ที่มีอัตราค่าจ้างแรงงานอยู่ในระดับต่ำเพื่อหลีกเลี่ยงความตึงเครียดทางด้านแรงงานที่เรื้อรัง ทางด้านการนำเข้ามูลค่าของการนำเข้ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ดุลการค้าเกินดุลลดลงเหลือ 912 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทางด้านระดับราคาสินค้าก็ยังคงชะลอตัวลง ถึงแม้ว่าอัตราค่าจ้างโดยทั่วไปมีแนวโน้มสูงขึ้นก็ตาม แต่เนื่องจากว่ารัฐบาลได้ดำเนินมาตรการรักษาเสถียรภาพของระดับราคาสินค้าตลอดจนมีนโยบายที่จะคัดถอนอัตราค่าบริการสาธารณสุขโลก สาธารณูปการหลายรายการ จึงทำให้ระดับราคาสินค้าอ่อนคลายความรุนแรงลง

ในปี พ.ศ. 2533 ถึงแม้ว่าจะเกิดวิกฤตการณ์ทางด้านอ่าวเปอร์เซีย ประเทศเกาหลีก็ยังคงมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงถึงร้อยละ 8.6 เนื่องจากประเทศเกาหลีได้ปรับเปลี่ยนนโยบายในการบริหารทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญแก่ปัจจัยภายในประเทศมากขึ้น อาทิ การลงทุนและการบริโภคภายในประเทศ เพื่อกระตุ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจและเพื่อทดแทนการพึ่งพาการส่งออก ซึ่งเคยเป็นแกนนำในการผลักดันเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้าในหลายปีที่ผ่านมา ผลจากมาตรการดังกล่าวได้ประสบความสำเร็จเพราะสามารถกระตุ้นให้เกิดการบริโภคภายในประเทศและการลงทุนทางด้านเครื่องมือเครื่องจักร รวมทั้งภาคก่อสร้างมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด แม้ว่าสถานการณ์ความตึง

เศรษฐกิจด้านอ่าวเปอร์เซียจะส่งผลกระทบเสียหายต่อภาคการค้าต่างประเทศจนทำให้ขาดดุลการค้าอีกครั้งถึง 4,828 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ผลจากดุลการค้าที่ขาดดุลเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 2,179 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่ทว่า เศรษฐกิจของประเทศเกาหลีก็ยังคงมีอัตราการเจริญเติบโตในระดับสูง ทางด้านระดับราคาก็มีการปรับตัวสูงขึ้นถึงร้อยละ 8.6 เป็นผลมาจากน้ำมันดิบในตลาดโลกมีการปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลให้ราคาสินค้าอุปโภคและบริโภคทั่วไปสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงแม้ว่ารัฐบาลพยายามควบคุมค่าจ้าง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนการผลิตไม่ให้สูงเกินไปมากนัก แต่ก็ยังไม่สามารถยับยั้งระดับราคาที่เพิ่มขึ้นไปได้

ท่ามกลางความผันผวนทางเศรษฐกิจโลก ในปีพ.ศ. 2534 ประเทศเกาหลีก็ยังคงมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูง คือร้อยละ 12.6 เป็นผลมาจากการหันมาให้ความสำคัญกับปัจจัยภายในประเทศมากขึ้นนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533 ได้แก่ การใช้จ่ายของผู้บริโภคที่ไปกระตุ้นให้เศรษฐกิจของประเทศมีการขยายตัว และทดแทนการพึ่งพาการส่งออก ซึ่งนับว่าเป็นผลดีอย่างมาก ในขณะที่เดียวกันภาคการก่อสร้างก็กลับมาขยายตัวอีกครั้ง นับว่าเป็นปัจจัยเกื้อหนุนเศรษฐกิจที่สำคัญ ทางด้านการค้าต่างประเทศเริ่มเสื่อมถอยลง โดยมูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 18.04 ในขณะที่การนำเข้ามีการขยายตัวร้อยละ 15.46 อันเป็นผลมาจากการนำเข้าผลิตภัณฑ์วัสดุก่อสร้างและสินค้าบริโภคเพิ่มสูงขึ้นเพื่อสนองตอบต่อความต้องการภายในประเทศ ทำให้ขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้น 3,655 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 8,728 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในส่วนของระดับราคามีการปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 9.3 สาเหตุจากอัตราค่าจ้างแรงงานและค่าบริการสาธารณูปโภคสาธารณูปการมีการปรับตัวสูงขึ้น ตลอดจนราคาผลผลิตทางการเกษตรและสินค้าประมงที่เพิ่ม

ผลของภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำในประเทศสหรัฐและยุโรปบางประเทศได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศเกาหลีลดลง เหลือเพียงร้อยละ 4.9 ในปี พ.ศ. 2535 และในปี พ.ศ. 2536 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.6 อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจยังไม่ฟื้นตัวมากนัก เนื่องจากมีปัจจัยที่เหนี่ยวรั้งเศรษฐกิจไม่สามารถขยายตัวได้มาก เนื่องจากการลงทุนภายในประเทศเริ่มถึงจุดอิ่มตัว และผลจากการที่อัตราดอกเบี้ยในประเทศสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันการบริโภคภายในประเทศเริ่มชะลอตัวลง นอกจากนี้ยังมีการประกาศใช้มาตรการใหม่ทางการเงินที่ให้ระบุนโยบายจริงในการเปิดบัญชีเงินฝาก ซึ่งแต่เดิมมักนิยมใช้นามแฝง ส่งผลให้การประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจชะลอตัวลง ในส่วนของภาคการค้าต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2536 มีการปรับตัวดีขึ้น โดยได้พยายามหาตลาดสินค้าส่งออกใหม่ โดยเฉพาะเพื่อนบ้านในแถบเอเชีย ตลอดจนประเทศภูมิภาคในแถบละตินอเมริกา ยุโรปตะวันออก และอดีตสหภาพโซเวียต ภาวะการขาดดุลทางการค้ายังคงมีอยู่แต่ได้ลดลงเหลือ 1,564 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากมูลค่าการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวในระดับสูง ผลของดุลการค้าขาดดุลลดลง ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 384 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวสูงขึ้น เนื่องจากราคาของสินค้าในภาคบริการมีการปรับตัวสูงขึ้น อาทิ ค่าเช่าที่พักอาศัย ค่าอาหาร เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจเกาหลี

(ล้านUS \$)

	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ										
ณ. ราคาคงที่ ปี 2530	86080	93210	102500	110210	97010	96120	95910	100890	104700	105470
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	12.6	10.4	10.3	7.1	-3.0	6.6	7.1	11.4	8.8	6.7
ระดับรายได้อัตรา	750	920	1210	1540	1680	1910	2010	2180	2330	2420
การส่งออก	7715	10047	12711	15056	17505	21254	21853	24445	29245	30283
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	26.41	23.52	16.93	15.07	19.40	2.78	11.21	17.93	3.49
การนำเข้า	8774	10811	14972	20339	22292	26131	24251	26192	30631	31136
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	20.88	32.56	30.63	9.17	15.89	-7.47	7.70	15.66	1.63
ดุลการค้า	-1059	-764	-2261	-5283	-4787	-4877	-2398	-1747	-1386	-855
ดุลบัญชีเดินสะพัด	-312	12	-1085	-4151	-5321	-4646	-2650	-1606	-1373	-887
อัตราเงินเฟ้อ	15.3	10.2	14.5	18.3	28.7	21.3	7.2	3.4	2.3	2.5
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	85	104	100	126	96	105	101	101	171	250
อัตราการเข้าศึกษาในระดับประถม	108	107	109	109	110	N.A.	N.A.	103	99	97
อัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยม	61	64	68	75	76	N.A.	N.A.	87	91	90

ที่มา Key Indicator of Developing Asian and Pacific Countries 1995

World Tables 1994

N.A. = data not available

ตารางที่ 2.2 (ต่อ) เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจเกาหลี (ล้านUS \$)

	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ									
ณ. ราคาคงที่ ปี 2530	113350	125790	146590	170690	190510	213870	215690	22170	232910
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	11.6	11.2	10.8	5.9	8.6	12.6	4.9	5.6	8.0
ระดับรายได้ต่อหัว	2650	3020	3700	4490	5490	6720	7130	7610	8370
การส่งออก	34715	47281	60691	62377	65016	77870	76632	82236	96013
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	13.66	30.89	24.98	2.73	4.14	18.04	-1.6	7.06	15.49
การนำเข้า	31584	41020	51811	61465	69844	81525	81775	83800	102348
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	1.43	26.14	23.35	17.09	12.78	15.46	0.3	2.45	20.00
ดุลการค้า	3131	6261	8885	912	-4828	-3655	-5143	-1564	-6355
ดุลบัญชีเดินสะพัด	4618	9853	14160	5055	-2179	-8728	-4529	384	-4778
อัตราเงินเฟ้อ	2.8	3.0	7.1	5.7	8.6	9.3	6.2	4.8	6.3
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	478	625	920	453	-105	-242	-497	-540	-1282
อัตราการเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษา	98	101	104	105	107	107	105	N.A.	N.A.
อัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยม	89	87	86	86	88	88	90	N.A.	N.A.

ที่มา Key Indicator of Developing Asian and Pacific Countries 1995

World Tables 1994

N.A. = data not available

นโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ

ในปีพ.ศ. 2504 เมื่อคณะทหารได้เข้ามาปกครอง ทำให้ระบบเศรษฐกิจเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เนื่องจากขนาดของระบบเศรษฐกิจมีการขยายตัวมากขึ้น และโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจได้มีการเปลี่ยนแปลง โดยในปีพ.ศ. 2506 รัฐบาล ปาร์ค จุงฮี ได้ตัดสินใจเปลี่ยนแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้ามาเป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ทั้งนี้เนื่องจาก ทรัพยากรธรรมชาติมีจำกัดและตลาดภายในประเทศมีขนาดเล็ก นอกจากนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าต้องใช้เงินทุนจำนวนมากในการสั่งซื้อหรือเช่าซื้อเทคโนโลยีจากภายนอก ประกอบกับในขณะนั้น ประเทศเกาหลีกำลังเผชิญกับปัญหาการขาดดุลการชำระเงินจึงทำให้รัฐบาลเปลี่ยนจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการนำเข้ามาสู่อุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศเกาหลีประสบความสำเร็จในเวลาต่อมาได้แก่

- นโยบายส่งเสริมการส่งออกและการออมของประชาชน
- แรงงานที่มีคุณภาพแต่ราคาถูก
- การเอาใจจริงเอาใจของรัฐบาลที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในทิศทางเดียวกัน

โดยรัฐบาลได้ตั้งหน่วยงานไว้ตรวจสอบพฤติกรรมของเอกชนอย่างใกล้ชิด รัฐบาลได้ให้สิทธิประโยชน์ และมีการสนับสนุนอย่างเต็มที่แก่กิจการของเอกชนที่ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล เป็นผลให้อุตสาหกรรมเหล่านี้มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว ในขณะที่เดียวกันกิจกรรมใดที่มีพฤติกรรมไม่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลก็จะมีการลงโทษอย่างรุนแรง

นอกจากนั้นรัฐบาลยังกำหนดนโยบายและมาตรการที่สำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก เช่น

- การใช้นโยบายการเงินโดยการลดค่าเงินวอน เพื่อช่วยให้สินค้าส่งออกสามารถแข่งขันกับสินค้าประเภทเดียวกันในตลาดโลกได้
- การยกเว้นภาษีสำหรับผู้ส่งออก
- การยกเว้นภาษีสำหรับสินค้าเข้าไม่ว่าจะเป็นเครื่องจักร วัตถุดิบ ฯลฯ ที่นำเข้ามาเพื่อใช้เป็นปัจจัยการผลิตสำหรับการผลิตเพื่อการส่งออก ตลอดจน การปรับปรุงแก้ไขการจัดเก็บภาษีธุรกิจการค้าเพื่อเพิ่มอัตราการลงทุน และการให้เครดิตภาษีการลงทุน โดยเฉพาะ ภาษีการลงทุนนี้จะจัดเก็บในอัตราที่ต่ำมาก
- การให้ความช่วยเหลือผู้ส่งออกโดยการแบ่งเบาภาระด้านดอกเบี้ยและนโยบายเงินกู้

-นโยบายทางการเกษตรของรัฐบาลมีส่วนผลักดันให้ชาวชนบทต้องเข้าสู่เมือง เพื่อแสวงหารายได้ที่ดีกว่า โดยรัฐบาลเป็นผู้กำหนดราคาสินค้าเกษตร ซึ่งมักจะกตราคาให้ต่ำกว่า ต้นทุนการผลิต ส่งผลกระทบต่อรายได้ของชาวชนบท นโยบายดังกล่าวของรัฐบาลได้กลายเป็น ปัจจัยที่เป็นหลักประกันว่าโรงงานอุตสาหกรรมของเกาหลีใต้ จะไม่มีการขาดแคลนแรงงาน

ผลจากการตัดสินใจของรัฐบาล ประกอบกับการที่ประเทศเกาหลีใต้เคยตกเป็น อาณานิคมของญี่ปุ่น ซึ่งญี่ปุ่นได้วางรากฐานทางอุตสาหกรรม ตลอดจนการสร้างสาธารณูปโภค เพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงทำให้ญี่ปุ่นหมด อำนาจไป เกาหลีใต้จึงได้รับระบบการผลิตบางอย่างจากญี่ปุ่น กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ การเคยตก เป็นอาณานิคมดังกล่าวทำให้อุตสาหกรรมของประเทศเกาหลีพัฒนาอย่างมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเทศไต้หวัน

ลักษณะโดยทั่วไป

ไต้หวันหรือเกาะฟอร์โมซา เมืองหลวงชื่อ ไทเป เคยตกเป็นอาณานิคมของประเทศญี่ปุ่นเช่นเดียวกับเกาหลี ต่อมาได้กลับคืนมาเป็นของจีน ประเทศไต้หวันได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่ประชาชนมีมาตรฐานการครองชีพที่สูง การพัฒนาเศรษฐกิจได้รับความช่วยเหลือจากประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นจำนวนมากเช่นเดียวกับประเทศเกาหลี เนื่องจากอเมริกาเห็นว่าประเทศทั้งสองมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ โดยต้องการที่จะแสดงให้เห็นว่าการเป็นระบบทุนนิยมนั้นดีกว่าการปกครองโดยระบบสังคมนิยม จากความช่วยเหลือดังกล่าวทำให้ประเทศไต้หวันสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว แต่ในปัจจุบันประเทศไต้หวันได้มีความเป็นตัวของตัวเองและพัฒนาอุตสาหกรรมได้อย่างรวดเร็ว มีโรงงานผลิตน้ำตาลซึ่งเป็นสินค้าออกที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังมีอุตสาหกรรมอื่น ๆ อีก เช่น กระจก, ท่อน้ำ, สิ่งทอ, หลอดไฟ และคู่เอ็น เป็นต้น

ภาวะเศรษฐกิจโลกที่ซบเซาลงอันเป็นผลมาจากวิกฤตการณ์น้ำมันโลกครั้งที่หนึ่ง ในปี พ.ศ. 2516 และในปีพ.ศ. 2519 ภาวะเศรษฐกิจของไต้หวันก็ได้ฟื้นตัวขึ้น พิจารณาจากตารางที่ 2.3 มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 13 เป็นผลมาจากภาคอุตสาหกรรมการผลิตในประเทศ มีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 27.9 ภาคหัตถอุตสาหกรรมมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 30 ทางด้านการค้าต่างประเทศมีการได้เปรียบดุลการค้า 560 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นผลมาจากมูลค่าการส่งออกเพิ่มมากขึ้น ทางด้านระดับราคานั้นมีการปรับตัวในอัตราต่ำ เนื่องจากรัฐบาลได้ใช้มาตรการทางการเงินอย่างเข้มงวด

ในปีพ.ศ. 2522 ได้เกิดวิกฤตการณ์น้ำมันเป็นครั้งที่สอง ในครั้งนี้มีความรุนแรงมากกว่าครั้งแรก ส่งผลให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยทั่วไปชะลอตัวลง ผลดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อมายังประเทศไต้หวัน ทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงเหลือร้อยละ 7 ในปีพ.ศ. 2523 เนื่องจากประเทศอุตสาหกรรมที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญประสบภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ด้านการค้าต่างประเทศนั้น มูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวเหลือร้อยละ 15 เป็นเหตุให้รัฐบาลพยายามที่จะส่งสินค้าออกไปยังตลาดในประเทศแอฟริกาและกลุ่มประเทศละตินอเมริกาเพิ่มขึ้นในขณะที่มูลค่าการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวร้อยละ 23.28 เป็นผลทำให้ดุลการค้าเกินดุล 21 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปีพ.ศ.2523 เมื่อเปรียบเทียบกับปีพ.ศ.2522 ที่มียอดดุลการค้าเกินดุลถึง 1,283 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จากการที่ดุลการค้าเกินดุลลดลงเป็นอย่างมาก ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 913 ล้านดอลลาร์

เหรียญสหรัฐฯ ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 19.2 เป็นผลมาจากการที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกมีราคาสูงขึ้น ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น

ในปีพ.ศ. 2525 ภาวะเศรษฐกิจของประเทศได้หวั่นกึ่งยังคงได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยที่ยืดเยื้อในประเทศอุตสาหกรรมที่สำคัญของโลก ส่งผลให้ความต้องการซื้อสินค้าจากประเทศได้หวั่นถดถอยลง จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้เศรษฐกิจของได้หวั่นมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 3.5 ทางภาคการค้าต่างประเทศนั้น มูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวลดลงเหลือเพียงร้อยละ 4.95 ในขณะที่ภาคการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวลดลงเป็นอย่างมาก โดยมีอัตราการขยายตัวคิดลบถึงร้อยละ -4.75 เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในประเทศซบเซา อย่างไรก็ตามมูลค่าการค้าของประเทศกลับอยู่ในภาวะเกินดุลคิดเป็นมูลค่า 4,973 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ อันเป็นผลจากภาคการนำเข้ามีการนำเข้าลดลงอย่างมาก ผลจากมูลค่าการนำเข้าเกินดุลเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 2,248 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวต่ำลงอยู่ในอัตราร้อยละ 1.3 เนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกอ่อนตัวลง ตลอดจนการใช้มาตรการทางการเงินที่เข้มงวดในประเทศอุตสาหกรรมส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับสูง

ในปีพ.ศ. 2528 ภาวะเศรษฐกิจได้กลับมาชะลอตัวลงอีกครั้ง โดยมีอัตราการเจริญเติบโตลดลงเหลือร้อยละ 4.8 หลังจากที่ในปีพ.ศ. 2527 มีอัตราการเจริญเติบโตถึงร้อยละ 10.0 เนื่องจากประเทศสหรัฐฯที่เป็นตลาดส่งออกของประเทศประสบกับภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซาลง ทำให้ความต้องการสินค้าเข้าลดลง รวมทั้งประเทศสหรัฐฯได้เพิ่มความเข้มงวดกับสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ บีบบังคับให้ส่วนส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกของประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ยังบั่นทอนเศรษฐกิจของประเทศได้หวั่นทางด้านการค้าต่างประเทศมูลค่าการส่งออกมีการขยายตัวเพียงร้อยละ 1.84 แต่ในช่วงครึ่งปีหลังการส่งออกได้มีการปรับตัวดีขึ้นเนื่องจากการที่ประเทศได้หวั่นยินยอมผ่อนปรนตามข้อเรียกร้องประเทศสหรัฐฯ ทางด้านการนำเข้ามูลค่าของการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวลดลงเป็นอย่างมาก โดยมีอัตราการขยายตัวคิดลบถึงร้อยละ -7.92 สาเหตุมาจากผู้ประกอบการในประเทศขาดแรงจูงใจในการลงทุนและไม่สนใจที่จะขยายการลงทุนในประเทศรวมทั้งราคาสินค้าในตลาดโลกที่อ่อนตัวลง ส่งผลให้ดุลการค้าเกินดุล 10,894 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ผลจากการเกินดุลการค้าเป็นจำนวนมาก ทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 9,198 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทางด้านระดับราคาก็มีการปรับตัวต่ำมาก สาเหตุจากราคาน้ำมันในตลาดโลกอ่อนตัวลง

ภาวะเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวขึ้นหลังจากที่ประสบภาวะซบเซา ในปีพ.ศ. 2530 มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 11.6 ปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นเศรษฐกิจมาจากภาคการส่งออก ที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่องมาจากปี พ.ศ. 2529 โดยเฉพาะอย่างยิ่งการได้เปรียบดุลการค้า

ช่วยเป็นแรงผลักดันให้เศรษฐกิจขยายตัวเป็นอย่างมาก ด้านการค้าต่างประเทศมูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 23.55 ถึงแม้ว่าประเทศสหรัฐฯ ที่เสียเปรียบดุลการค้าเป็นจำนวนมากจะบีบบังคับให้มีการปรับตัวในอัตราแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์ได้ทุกวัน เมื่อเปรียบเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐฯ ให้มีค่าเงินสูงขึ้นก็ตาม ทางด้านการนำเข้ามูลค่าการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวร้อยละ 30.5 ส่งผลให้ดุลการค้าเกินดุลสูงถึง 17,998 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทางด้านระดับราคาก็มีการปรับตัวในระดับต่ำเพียงร้อยละ 1.4

ผลจากการเกิดวิกฤตการณ์ในอ่าวเปอร์เซียในปี พ.ศ. 2533 ส่งผลกระทบต่อราคาน้ำมันในตลาดโลก และภาวะการค้าโลก และยังคงส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศได้หวั่นชะลอตัวลง โดยมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 4.7 สาเหตุมาจากภาคการส่งออกที่ได้รับการบีบคั้นจากประเทศสหรัฐฯ ให้ตัดทอนความได้เปรียบดุลการค้าลงตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้การส่งออกมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 3.92 ประกอบกับการนำเข้าของประเทศได้หวั่นได้รับผลกระทบอย่างมากจากการที่ระดับราคาน้ำมันสูงขึ้น เพราะประเทศได้หวั่นต้องพึ่งพาการนำเข้าน้ำมันเกือบทั้งหมดของปริมาณความต้องการใช้ภายในประเทศ ในส่วนของมูลค่าการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวร้อยละ 6.84 ส่งผลให้ดุลการค้าเกินดุล 12,279 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่ดุลบัญชีเดินสะพัดมียอดเกินดุลลดลงเหลือ 10,769 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยระดับราคามีการปรับตัวเพียงร้อยละ 4.1 เนื่องจากการดำเนินนโยบายทางการเงินที่เข้มงวด โดยการปรับอัตราดอกเบี้ยให้สูงขึ้นตั้งแต่กลางปีเป็นต้นมา เพื่อที่จะจำกัดปริมาณเงินหมุนเวียนภายในประเทศ ประกอบกับการอนุญาตให้แรงงานต่างประเทศสามารถเข้าไปทำงานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายในเดือนพฤศจิกายน ทำให้ช่วยผ่อนคลายปัญหาการขาดแคลนแรงงานลงบ้าง และยังคงช่วยให้ระดับค่าจ้างของแรงงานไม่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในปีพ.ศ. 2534 เศรษฐกิจของประเทศได้หวั่นก็ยังคงมีอัตราการเจริญเติบโตในระดับสูง จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2535 เศรษฐกิจของประเทศได้หวั่นเริ่มชะลอตัวลง โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเพียงร้อยละ 6.6 ทั้งนี้เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจเริ่มซบเซาลง โดยเฉพาะประเทศคู่ค้าที่สำคัญ อาทิ สหรัฐฯ และกลุ่มประเทศยุโรปซึ่งประสบภาวะเศรษฐกิจที่ชะงักงัน ทำให้ความต้องการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศลดน้อยลง ประกอบกับการที่ตลาดหุ้นในประเทศตกต่ำลงอย่างมาก และการที่เงินทุนของประเทศได้หวั่นไหลออกไปลงทุนยังต่างประเทศมากขึ้น ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมมีการขยายตัวลดลง นอกจากนี้การที่รัฐบาลได้ชะลอการลงทุนในโครงการปฏิรูปและพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการพื้นฐานโครงการใหญ่ออกไป เศรษฐกิจของประเทศจึงขาดแรงกระตุ้นที่สำคัญ ทางด้านการค้าต่างประเทศมูลค่าการส่งออกมีการเจริญเติบโตลดลงเป็นอย่างมากและมีผลให้การขยายตัวของการส่งออกติดลบ โดยมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ -0.1 ในขณะที่มูลค่าการนำเข้าของสินค้ามีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 6.75 ส่งผลให้ดุลการค้าลดลงเหลือเพียง 8,671 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่วนระดับราคาก็มีการปรับตัวอยู่ในระดับต่ำเพียงร้อยละ 4.5 ซึ่งชะลอตัวลงตามกระแสเศรษฐกิจโลก

ตารางที่ 2.3 เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจได้หัววัน

(ล้านUS \$)

	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ										
ณ. ราคาคงที่ ปี 2530	31010	33740	46140	47900	48560	52090	54410	57470	63100	66500
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	13.0	9.7	12.7	7.8	7.0	6.0	3.5	8.1	10.0	4.8
ระดับรายได้ต่อหัว	1160	1320	1680	1910	2210	2610	2770	2930	3200	3350
การส่งออก	8310	9408	13515	16023	18625	21915	23026	26094	31054	31633
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	12.41	36.22	17.03	15.04	16.27	4.95	12.50	17.4	1.84
การนำเข้า	7750	8777	11781	14740	18604	20565	19611	21121	22449	20739
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	10.14	31.74	22.41	23.28	10.02	-4.75	7.41	6.1	-7.92
ดุลการค้า	560	831	1734	1283	21	1350	3415	4973	8605	10894
ดุลบัญชีเดินสะพัด	292	911	1639	181	-913	319	2248	4412	6976	9198
อัตราเงินเฟ้อ	2.4	7.0	2.0	9.7	19.2	16.2	1.3	0.1	-0.2	0.7
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	68	44	110	122	124	91	71	130	131	261
อัตราการเข้าศึกษาในระดับประถมศึกษา	99	99	99	99	99	99	99	99	99	99
อัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยม	89	90	93	94	95	96	96	97	97	98

ที่มา Key Indicator of Developing Asian and Pacific Countries 1995

N.A. = data not available

ตารางที่ 2.3 (ต่อ) เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจได้หัววัน (ล้าน US \$)

	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ									
ณ. ราคาคงที่ ปี 2530	75300	94450	115650	136990	144810	161590	171790	183310	198570
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	11.0	11.6	7.1	7.3	4.7	9.3	6.6	6.1	6.3
ระดับรายได้ต่อหัว	3870	4830	5930	7140	7750	8870	9700	10620	11620
การส่งออก	39544	50044	57898	64313	66881	76989	76913	84397	94142
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	22.32	23.55	14.58	10.51	3.92	14.08	-0.1	9.28	10.93
การนำเข้า	24063	32645	47578	50989	54602	63786	68242	76696	86694
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	14.87	30.50	37.67	6.92	6.84	15.55	6.75	11.68	12.25
ดุลการค้า	15481	17399	10320	13324	12279	13203	8671	7701	7448
ดุลบัญชีเดินสะพัด	16277	17998	10177	11384	10769	12015	8154	6714	5967
อัตราเงินเฟ้อ	0.5	1.4	4.4	4.1	4.1	3.6	4.5	2.9	4.1
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	261	11	-3161	-5347	-3913	-583	-990	-1534	-1085
อัตราการเข้าศึกษาในระดับประถม	99	99	99	99	99	99	99	99	99
อัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยม	98	99	99	99	99	99	99	99	99

ที่มา Key Indicator of Developing Asian and Pacific Countries 1995

N.A. = data not available

นโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพัฒนาเศรษฐกิจของไต้หวันเป็นไปอย่างรวดเร็ว โดยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงมาก ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้ให้ความสนใจต่อภาคการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะด้านการส่งออก ซึ่งถือเป็นรายได้ที่สำคัญของประเทศ รายได้จากการส่งออกเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของไต้หวันขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตาม ไต้หวันก็ได้ประสบปัญหาต่าง ๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจครั้งนี้คือ

- จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีผู้ลี้ภัยจากจีนเข้ามาเรื่อย ๆ และในขณะเดียวกันอัตราการเพิ่มของชาวไต้หวันเองก็อยู่ในระดับสูงด้วย
- เนื่องจากประเทศไต้หวันเป็นประเทศที่มีลักษณะเป็นหมู่เกาะ ซึ่งมีขนาดเล็ก ทำให้เกิดปัญหาในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม และการเพิ่มขึ้นของประชากรที่มากขึ้นทำให้การส่งออกของสินค้าขั้นปฐมถูกจำกัด เพราะจำเป็นต้องมีการบริโภคสินค้าเหล่านี้
- จากการที่มีทรัพยากรจำกัด และยังคงจัดสรรไปใช้ในการป้องกันประเทศ และยังคงจำเป็นต้องใช้ในการพัฒนา
- ปริมาณเงินที่มีอยู่มาก เนื่องจากชาวจีนที่ลี้ภัย นำติดตัวเข้ามา ประกอบกับความไม่สมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทานของสินค้าจำเป็นต่าง ๆ ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรวดเร็ว
- จากการที่ประเทศไต้หวัน ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ต้องอาศัยการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ ที่ใช้ในอุตสาหกรรมเพื่อนำมาแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูป และสินค้ากึ่งสำเร็จรูป แล้วส่งออกไปขายยังต่างประเทศ ผลจากการดำเนินการในลักษณะดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมต่าง ๆ อันเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วัตถุดิบที่นำเข้าและยังเป็นการสร้างความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นอกจากนี้รัฐบาลได้ผ่อนคลายนโยบาย และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการลงทุน และการตั้งเข้า โดยเปลี่ยนนโยบายการค้าจากการควบคุมการตั้งเข้าเป็นการส่งเสริมการส่งออก (export promotion) และยังมีการจัดสรรทรัพยากรการผลิตตามทฤษฎีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage) กล่าวคือสินค้าออกของไต้หวัน โดยทั่วไปมีสัดส่วนของปัจจัยทุนต่ำ และเน้นการใช้ปัจจัยแรงงานที่มีอยู่มากมายในประเทศซึ่งสัดส่วนของปัจจัยผลิตต่าง ๆ ในสินค้าออกของไต้หวันจะมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาคของตลาดส่งออก ทำให้สินค้าที่ส่งออกไปยังประเทศที่พัฒนาแล้ว เป็นสินค้าที่มีลักษณะเน้นการใช้ปัจจัยแรงงาน ส่วนสินค้าที่ส่งออกไปยังประเทศกำลังพัฒนาเน้นการใช้ปัจจัยทุนและแรงงานซึ่งมีความชำนาญสาขาที่ไต้หวันใช้รูปแบบการค้าในลักษณะดังกล่าว ก็เนื่องจากทรัพยากรการผลิตของประเทศไต้หวัน ประกอบด้วยปัจจัยการผลิต ที่มีลักษณะกึ่งกลางระหว่างประเทศพัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนา และยังมีการส่งเสริมโดยการจัดตั้งเขตส่งออก (export processing zone) ซึ่งผลที่ตาม

มาก็คือ การส่งออกที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเพิ่มขึ้นในอัตราการเจริญเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 13.7 ต่อปี ในช่วงระยะเวลา 10 ปี (2524 - 2533) ในขณะที่ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศเบื้องต้นที่แท้จริงมีอัตราการเจริญเติบโตในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 7.3 ต่อปี ผลจากการขยายตัวของการส่งออกอย่างรวดเร็ว ทำให้แรงงานหญิงได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของไต้หวัน ถึงแม้ว่าแรงงานเหล่านี้จะเป็นแรงงานที่ขาดทักษะก็ตาม และผลจากการขยายตัวอย่างรวดเร็วของการผลิตเพื่อการส่งออก เป็นสินค้าที่เน้นปัจจัยการผลิตทางด้านแรงงาน จึงทำให้แรงงานไหลจากภาคเกษตรกรรมเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมดังกล่าว ซึ่งส่งผลให้แรงงานได้รับค่าจ้างสูงขึ้น ทำให้การกระจายรายได้ค่อนข้างจะเป็นธรรม

กล่าวโดยสรุปไต้หวันได้ใช้นโยบายการส่งออกเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และเป็นเครื่องกระตุ้นทำให้เกิดการปรับปรุงเทคนิคการผลิต ดังนั้นเมื่อตลาดโลกมีการเปลี่ยนแปลง และมีอุปสงค์สำหรับสินค้าที่เน้นปัจจัยการผลิตที่เกิดความชำนาญมากขึ้น ไต้หวันก็หันไปใช้อุปกรณ์เครื่องจักรต่างๆ เป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญเพื่อการส่งออก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของไต้หวัน นอกจากนี้การใช้นโยบาย ส่งเสริมการออม โดยให้อัตราดอกเบี้ยในอัตราที่สูง ซึ่งส่งผลให้เกิดการออมมากขึ้น นั่นก็แสดงถึงการสะสมทุนที่เพิ่มขึ้นทำให้สามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็ว

จากเหตุผลดังกล่าวทั้งหมด แสดงให้เห็นว่านโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไต้หวัน ส่งผลให้ประชาชนทุกภาคในระบบเศรษฐกิจต่างได้รับประโยชน์จากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเทศสิงคโปร์

ลักษณะทั่วไป

สิงคโปร์เป็นประเทศที่ปกครองแบบสาธารณรัฐ มีพื้นที่ประมาณ 1,000 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 2.7 ล้านคน (ปีพ.ศ. 2533) สิงคโปร์เป็นประเทศที่ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ แต่มีประชากรที่มีคุณภาพ ทำให้สามารถดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจจนประเทศประสบความสำเร็จได้ และสถานที่ตั้งของประเทศมีความสำคัญมากในทางยุทธศาสตร์และการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางการเงินระหว่างประเทศ และเปรียบเสมือนพ่อค้าคนกลางของการทำการค้าระหว่างประเทศด้วย จากการที่เศรษฐกิจของสิงคโปร์มีความเข้มแข็งทำให้รัฐบาลสามารถให้หลักประกันทางสังคมที่ดีได้แก่ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา สาธารณูปโภคซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

ภายหลังจากเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันครั้งที่สองในปีพ.ศ. 2522 เศรษฐกิจโลกทั่วไปมีอัตราการเจริญเติบโตที่ชะลอตัวลงมาถึงปีพ.ศ. 2523 แต่ทว่าเศรษฐกิจของประเทศสิงคโปร์กลับมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงถึงร้อยละ 9.2 ในปีพ.ศ. 2523 พิจารณาจากตารางที่ 2.4 อันเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่มีการปรับปรุงโครงสร้างการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพสูงขึ้นโดยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการผลิตเพื่อยกระดับค่าจ้างแรงงาน ทางด้านการค้าต่างประเทศมูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวในอัตราร้อยละ 29.62 ทางด้านการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวร้อยละ 29.59 ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุล 4,496 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ผลจากการขาดดุลการค้าเพิ่มส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 1,563 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศสูง 1,138 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 8.5 เป็นผลจากการที่ราคาน้ำมันในตลาดโลกสูงขึ้น

เศรษฐกิจของประเทศสิงคโปร์มีอัตราการเจริญเติบโตอยู่ในระดับสูงจนกระทั่งในปีพ.ศ. 2528 ประเทศสิงคโปร์ได้เผชิญกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยครั้งแรกในช่วง 26 ปี การที่ประเทศจำเป็นต้องพึ่งพาการส่งออกเพื่อก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจนั้น เมื่อประเทศสหรัฐฯซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญประสบกับภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซา ส่งผลให้ความต้องการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศลดลง รวมทั้งการใช้มาตรการเข้มงวดกับสินค้านำเข้าจากต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันปัญหาจากปัจจัยภายในก็มีส่วนทำให้เศรษฐกิจชะลอตัว ได้แก่ อัตราค่าจ้างแรงงานและอัตรากำไรที่

เรียกเก็บจากผู้ประกอบการมีอัตราค่อนข้างสูงส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นทำให้สถานการณ์แข่งขันสินค้าจากประเทศสิงคโปร์คือดีกว่าประเทศอื่นๆ ทางด้านการค้าต่างประเทศมูลค่าการส่งออกมีอัตราการเจริญเติบโตลดลงอย่างมาก และมีผลให้การขยายตัวของการส่งออกคิดลบโดยมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ -1.4 สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะประเทศคู่ค้าที่สำคัญของประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซียกับสิงคโปร์ เริ่มมีการพึ่งพาตนเองมากขึ้น จึงลดปริมาณการสั่งซื้อสินค้าจากประเทศสิงคโปร์ลดลง ส่วนมูลค่าการนำเข้ามีอัตราการเจริญเติบโตลดลงเป็นเหตุให้มีการขยายตัวคิดลบโดยมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ -4.77 ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุลลดลงเหลือ 3,708 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ผลจากดุลการค้าขาดดุลลดลงทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลลดลงเหลือเพียง 3 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวในระดับต่ำเพียงร้อยละ 0.5 เป็นผลมาจากราคาน้ำมันในตลาดโลกที่มีราคาอ่อนตัวลง

ในปีพ.ศ. 2529 เศรษฐกิจของประเทศอุตสาหกรรมใหม่เริ่มมีการฟื้นตัวขึ้น ในประเทศสิงคโปร์มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 1.7 โดยรัฐบาลได้พยายามดำเนินมาตรการหลายประการที่จะผ่อนปรนภาวะวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ อาทิ มาตรการครึ่งค่าจ้างแรงงานไว้อย่างน้อย 2 ปี มาตรการการลดหย่อนอัตราเงินสมทบที่นายจ้างจำเป็นต้องออกให้ลูกจ้างเพื่อสะสมเข้ากองทุนประกันสวัสดิการและบำนาญ (Central Provident Fund -CPF) ให้เหลือร้อยละ 10 จากเดิมในอัตราร้อยละ 25 ของค่าจ้างแรงงานและลูกจ้าง และมาตรการปรับโครงสร้างอัตราภาษีต่างๆ ได้แก่ การลดอัตราภาษีนิติบุคคล และอัตราภาษีบุคคลธรรมดาที่เคยเรียกเก็บในอัตราที่สูงถึงร้อยละ 40 ให้เหลือเพียงร้อยละ 33 นอกจากนี้ยังมีมาตรการจูงใจเงินภาษีบางประเภทที่เรียกเก็บไว้ การใช้มาตรการดังกล่าวส่วนหนึ่งที่ลดต้นทุนในการดำเนินงานทางธุรกิจและกระตุ้นอุปสงค์ภายในประเทศ ตลอดจนเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนให้ชาวต่างชาติให้เข้ามาลงทุนในประเทศมากขึ้น และในขณะเดียวกันทางรัฐบาลยังได้มีการปรับอัตราแลกเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพตลาดเงินตราต่างประเทศ โดยคำนึงถึงผลกระทบของค่าเงินดอลลาร์สิงคโปร์ที่มีอิทธิพลต่อการค้าต่างประเทศและกิจการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ปัจจัยภายนอก อาทิ ความต้องการสินค้าในตลาดโลกที่เพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะสินค้าประเภทอิเล็กทรอนิกส์ที่มีส่วนเกี่ยวพันการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจทางด้านการค้าต่างประเทศ มูลค่าการส่งออกถูกกระทบจากอัตราแลกเปลี่ยน กล่าวคือ ความแข็งแกร่งเกินกว่าที่ควรจะเป็นของค่าเงินดอลลาร์สิงคโปร์เอง ในขณะเดียวกันประเทศคู่ค้าที่สำคัญ อาทิ มาเลเซียและอินโดนีเซียที่พากันปรับค่าเงินของประเทศตัวเองลง ทำให้ประเทศสิงคโปร์มีฐานะเสียเปรียบในอัตราแลกเปลี่ยนมากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าการส่งออกมีอัตราการเจริญเติบโตลดลงเป็นอย่างมาก และมีผลให้การขยายตัวของการส่งออกคิดลบโดยมีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ -2.7 ในส่วนของภาคนำเข้ามูลค่าการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวลดลงร้อยละ -4.36 ส่งผลต่อดุลการค้าขาดดุลลดลงเหลือ 3,174 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่การไหลเข้าของทุนจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น

1,529 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อันเป็นผลมาจากมาตรการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศผลจากการที่ดุลการค้าขาดดุลลดลง ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 318 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทางด้านระดับราคาไม่มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นโดยเปรียบเทียบ เป็นผลมาจากราคาน้ำมันในตลาดโลกที่มีราคาอ่อนตัวลง

ในปีพ.ศ. 2531 ภาวะเศรษฐกิจของประเทศสิงคโปร์เริ่มมีอัตราการเจริญเติบโตสูงถึงร้อยละ 10.6 เป็นผลมาจากนโยบายในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศตั้งแต่ปีพ.ศ. 2528 ผลจากการใช้นโยบายดังกล่าวผนวกกับปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการส่งออกได้แก่ ความต้องการสินค้าในประเทศคู่ค้าเพิ่มขึ้น ส่วนแล้วแต่เป็นแรงสนับสนุนการส่งออก ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทางด้านการค้าต่างประเทศ ภาคการส่งออกมีการขยายตัวมากขึ้น ทำให้มูลค่าการส่งออกมีการขยายตัวถึงร้อยละ 26.93 ในส่วนมูลค่าของการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 25.93 ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุล 4,381 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 1,883 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนระดับราคามีการปรับตัวเพียงร้อยละ 1.5

ในปีพ.ศ. 2535 เศรษฐกิจของประเทศสิงคโปร์ประสบภาวะซบเซาอีกครั้ง มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 5.8 เนื่องจากประเทศสหรัฐและยุโรป ต่างประสบกับภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้ความต้องการนำเข้าสินค้าลดลง ผลดังกล่าว ทำให้รัฐบาลพยายามปรับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยการเพิ่มการใช้จ่ายภาครัฐบาล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในโครงการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ ซึ่งช่วยให้เศรษฐกิจมิให้ตกต่ำลงไป นอกจากนี้ ความต้องการบริโภคของคนในประเทศเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการใช้จ่ายเพื่อซื้อรถยนต์และเวชภัณฑ์ ก็มีส่วนค้ำจุนเศรษฐกิจของประเทศ ด้านการค้าต่างประเทศมูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวที่ชะลอตัวลงเหลือร้อยละ 8.51 ทางด้านการนำเข้ามูลค่าการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 9.95 เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ซบเซา ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุล 8,229 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนดุลบัญชีเดินสะพัดเกินดุล 6,154 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนระดับราคามีการปรับตัวลงเหลือร้อยละ 2.3 เป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ซบเซา

ตารางที่ 2.4 เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจสังคมโปร

(ล้านUS)

	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	8710	9430	10420	11720	12900	14730	15950	17060	18760	18560
ณ. ราคาคงที่ ปี 2530										
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	6.9	6.9	8.3	8.8	9.2	9.1	6.6	7.8	8.0	-1.8
ระดับรายได้ต่อหัว	3030	3270	3620	4180	5000	6000	6630	7240	7890	7610
การส่งออก	6590	8684	10112	14010	18839	20972	21344	21899	24720	24357
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	27.59	15.22	32.60	29.62	10.73	17.60	25.62	12.12	-1.4
การนำเข้า	9070	11032	13022	17358	23335	27581	28914	28232	29436	28065
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	19.58	16.58	28.73	29.59	16.71	4.71	-2.38	4.15	-4.77
ดุลการค้า	-2480	-2348	-2910	-3348	-4496	-6609	-7570	-6333	-4716	-3708
ดุลบัญชีเดินสะพัด	-568	-295	-452	-736	-1563	-1469	-1296	-610	-385	-3
อัตราเงินเฟ้อ	-1.9	3.2	4.7	4.0	8.5	8.2	3.9	1.2	2.6	0.5
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	186	206	187	669	1138	1675	1298	1085	1209	808
อัตราการเข้าศึกษาในระดับประถม	110	110	108	106	108	106	109	113	115	115
อัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยม	54	55	57	59	58	62	65	69	71	62

ที่มา Key Indicator of Developing Asian and Pacific Countries 1995

World Tables 1994

N.A. = data not available

ตารางที่ 2.4(ต่อ) เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจถึงคโปร (ล้านUS \$)

	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ									
ณ. ราคาคงที่ ปี 2530	18820	20390	22620	25440	29360	33180	37730	43030	49040
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	1.7	9.0	10.6	8.8	7.9	9.5	5.8	9.7	9.5
ระดับรายได้ต่อหัว	7420	7980	9130	10550	12290	14680	16510	19240	22250
การส่งออก	23693	28833	37745	42832	49868	54824	59652	71431	91179
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-2.7	19.63	26.93	12.64	15.21	9.48	8.51	17.95	24.41
การนำเข้า	26867	32733	42126	47625	57516	61451	67881	82271	96792
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-4.36	19.75	25.23	12.27	18.87	6.62	4.95	19.23	16.25
ดุลการค้า	-3174	-3900	-4381	-4793	-7648	-6627	-8229	-10840	-5613
ดุลบัญชีเดินสะพัด	318	-157	1883	2943	3181	4687	6154	5173	11951
อัตราเงินเฟ้อ	-1.4	0.5	1.5	2.4	3.4	3.4	2.3	2.2	3.1
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	1529	2630	3537	2004	3541	3855	1034	3232	3411
อัตราการเข้าศึกษาในระดับประถม	114	110	109	108	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
อัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยม	67	69	70	70	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

ที่มา Key Indicator of Developing Asian and Pacific Country 1995

World Tables 1994
N.A. = data not available

นโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ

สิงคโปร์เป็นประเทศที่ใช้นโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ ในเริ่มแรกใช้การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าแต่ต่อมารัฐบาลได้เปลี่ยนแปลงนโยบายในการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้ามาเป็นนโยบายการผลิตเพื่อการส่งออกพร้อมกับส่งเสริมให้บริษัทข้ามชาติ (multination corporations) เข้ามาลงทุนภายในประเทศ ผลของการดำเนินนโยบายดังกล่าว ทำให้มีความจำเป็นต้องใช้แรงงานมากขึ้น และปัญหาการว่างงานก็ค่อยลดลงไปส่งผลให้มูลค่าการส่งออกมีการขยายตัวที่เพิ่มขึ้น การใช้นโยบายดังกล่าวเป็นหัวใจที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เพราะว่าประเทศสิงคโปร์นั้นขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมากดังนั้นจึงต้องอาศัยการค้าระหว่างประเทศเป็นสำคัญ ทั้งนี้เพราะว่าตลาดภายในประเทศมีลักษณะที่แคบและยังต้องนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเข้ามาเพื่อใช้เป็นปัจจัยการผลิต คราใดก็ตามที่เศรษฐกิจโลกมีภาวะสดใสประเทศสิงคโปร์ก็จะมีภาวะเศรษฐกิจที่สดใสไปด้วย และคราใดที่เศรษฐกิจโลกมีภาวะซบเซาเศรษฐกิจสิงคโปร์ก็พลอยกระทบไปด้วย นอกจากนี้รัฐบาลยังใช้มาตรการต่าง ๆ ตลอดจนการจัดตั้งสถาบันทางการเงิน โดยการดำเนินงานทางการเงินและธุรกิจ เพื่อให้สิงคโปร์กลายเป็น Financial Supermarket ที่สามารถให้บริการทางการเงินได้อย่างดีที่สุด ในส่วนของภาคการผลิตสินค้าใช้นโยบายในการพัฒนาอุตสาหกรรมแบบก้าวหน้า เน้นการใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงาน โดยเน้นความสำคัญแก่อุตสาหกรรมเครื่องมือที่ให้ความเที่ยงตรง เครื่องมือกลต่าง ๆ ผลิตสินค้าที่เป็นชิ้นส่วนและส่วนประกอบที่อาศัยเทคโนโลยีที่สูง โดยการใช้มาตรการดึงดูดเทคโนโลยีระดับสูง และอุตสาหกรรมที่ใช้ทักษะสูงเข้ามาในสิงคโปร์ และยังแสวงหาผลประโยชน์จากทำเลยุทธศาสตร์ทางการเดินเรือ และเส้นทางเดินอากาศระหว่างประเทศ ในเรื่องภาวะเงินเฟ้อ และดุลการชำระเงินนั้น รัฐบาลควบคุมให้อยู่ในสภาวะที่ก่อให้เกิดมั่นใจแก่นักลงทุนต่างชาติ นอกเหนือจากปัจจัยดังกล่าวแล้ว การที่มีผู้นำเข้าที่เข้มแข็ง และประสิทธิภาพ ตลอดจนประชาชนที่มีคุณภาพ ทำให้ประเทศสิงคโปร์ได้กลายมาเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเทศไทย

ลักษณะทั่วไป

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในอาเซียนที่มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ระบบเศรษฐกิจไทยโดยทั่วไปมีพื้นฐานจากภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ส่วนทางด้านอุตสาหกรรมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมขนาดเบาหรืออุตสาหกรรมที่ใช้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบหลัก และมักตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพฯ หรือจังหวัดใกล้เคียง โดยรัฐบาลพยายามส่งเสริมให้ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบเสรี แต่ในบางครั้งรัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทในการกระตุ้นความเจริญเติบโตมากไป แทนที่จะหันไปสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่จะเจริญขึ้นต่อไป นอกจากนี้การมีระบบราชการที่ทำงานซ้ำซ้อนทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติทำให้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศ

ภาวะเศรษฐกิจไทย จากตารางที่ 2.5 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในปีพ.ศ. 2522 โดยส่วนรวมมีการชะลอตัวลงเป็นอย่างมาก โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเพียงร้อยละ 4.9 สาเหตุสำคัญที่ทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีการชะลอตัวลง ได้แก่ สภาวะเงินตึงตัวตลอดปีพ.ศ. 2522 และผลจากการเกิดวิกฤตการณ์น้ำมันในครั้งที่สอง ตลอดจนการขึ้นราคาของน้ำมันขายปลีกถึง 3 ครั้งทำให้ราคาน้ำมันทุกประเภทมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 73.8 ทางด้านการค้าต่างประเทศมูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้น ร้อยละ 26.42 ทั้งนี้เพราะปริมาณการผลิตในอุตสาหกรรมปี 21/22 มีผลผลิตเป็นจำนวนมาก ในขณะที่เดียวกันราคาของสินค้าในตลาดโลกมีแนวโน้มสูงขึ้น นอกจากนั้นมาตรการส่งเสริมการส่งออกของรัฐบาลไทยโดยการเจรจาทางการค้ากับประเทศคู่ค้าที่สำคัญ การปรับปรุงกฎเกณฑ์การส่งออกให้รัดกุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนทางด้าน การนำเข้ามูลค่าของการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวสูงคิดเป็นร้อยละ 29.44 เนื่องจากการนำเข้าของไทยมีการนำเข้าน้ำมันดิบและผลิตภัณฑ์น้ำมันดิบยังคงอยู่ในระดับสูง และสินค้าที่เป็นวัตถุดิบและทุนซึ่งเป็นที่ต้องการในยามที่ประเทศกำลังอยู่ในระหว่างพัฒนา ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุล 1,850 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และดุลบัญชีเดินสะพัดมีการขาดดุล 2,086 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ระดับราคาในปีพ.ศ.2522 มีการปรับตัวสูงขึ้นร้อยละ 9.9 เป็นผลมาจากการขึ้นราคาของน้ำมันดิบในตลาดโลก

ในปีพ.ศ. 2523 อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจก็ยังคงชะลอตัวลงสืบเนื่องจากวิกฤตการณ์น้ำมัน โดยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 4.6 ทางด้านการค้าระหว่างประเทศมูลค่า

การส่งออกมีอัตราการขยายตัวอยู่ในเกณฑ์ที่สูงคือร้อยละ 19.38 เนื่องจากราคาสินค้าส่งออกหลายชนิดมีการปรับตัวสูงขึ้นโดยเฉพาะสินค้าเกษตรนั้นมีราคาดี ทางด้านการนำเข้ามูลค่าการนำเข้าก็มีอัตราการขยายตัวในระดับสูงถึงร้อยละ 24.11 เนื่องจากสินค้านำเข้าส่วนใหญ่มีราคาสูงมาก โดยเฉพาะน้ำมันดิบที่เป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้ดุลการค้าขาดดุลคิดเป็นมูลค่า 2,665 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดมีการขาดดุล 2,569 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวสูงเป็นอย่างมากคิดเป็นร้อยละ 19.7 ซึ่งมีสาเหตุมาจากปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ในส่วนของปัจจัยภายในเกิดจากการประกาศขึ้นราคาน้ำมันเชื้อเพลิงและแก๊สหุงต้มในเดือนกุมภาพันธ์ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการประกาศขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่มโอเปค ถึงแม้ว่าในเดือนมีนาคมจะประกาศลดราคาน้ำมันลงก็ตาม แต่ระดับราคาสินค้าต่างๆก็ยังไม่ยอมลดลง ในส่วนของปัจจัยภายนอกเกิดจากความผันผวนในอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศที่สูงขึ้นประกอบกับการเกิดภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรงในประเทศอุตสาหกรรมใหญ่ ก่อให้เกิดแรงผลักดันด้านต้นทุนการผลิตสินค้าภายในประเทศที่จำเป็นต้องใช้ปัจจัยการผลิตบางอย่างจากต่างประเทศส่งผลให้ราคาสินค้าสูงขึ้น

ภาวะเศรษฐกิจโลกก็ยังชะลอตัวลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบมายังประเทศไทยในปี พ.ศ. 2525 อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยนับว่าต่ำมาก โดยมีอัตราการเจริญเติบโตเพียงร้อยละ 3.9 ทางด้านการค้าต่างประเทศมูลค่าการส่งออกมีการขยายตัวในอัตราที่ต่ำเพียงร้อยละ 2.39 เนื่องจากภาวะการค้าต่างประเทศต้องประสบปัญหาหลายอย่างพร้อมกันทั้งในด้านปัญหาราคาสินค้าเกษตรที่มีราคาตกต่ำ ปัญหาของผลผลิตของสินค้าบางชนิดลดน้อยลงอันเนื่องมาจากสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่เอื้ออำนวย คือได้เกิดภาวะฝนแล้งทั้งช่วงตอนต้นฤดูการผลิตและจากปัญหาของการกีดกันทางการค้าจากต่างประเทศอย่างรุนแรงซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกของไทยเป็นอย่างมาก แต่รัฐบาลก็ได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการใช้นโยบายการส่งออกบางอย่างให้มีความคล่องตัวและสอดคล้องกับสถานการณ์ ทางด้านการนำเข้าสินค้า มูลค่าการนำเข้าสินค้ามีอัตราการขยายตัวลดลงเหลือเพียงร้อยละ 11.66 เนื่องจากได้มีการขูดเอากำขรรคมชาติจากอ่าวไทยขึ้นมาใช้ และผลของอัตราดอกเบี้ยที่ทรงตัวอยู่ในระดับสูง ภาวะการจำหน่ายสินค้าชะลอตัวลงอย่างมากเป็นผลให้ผู้ผลิตต้องลดการนำเข้าวัตถุดิบลง นอกจากนี้การที่ราคาพืชผลทางการเกษตรมีราคาตกต่ำและค่าแรงขั้นต่ำเพิ่มขึ้นน้อย ทำให้อำนาจซื้อที่แท้จริงของประชาชนลดลง ผู้นำเข้าขาดแรงจูงใจในการนำเข้าเนื่องจากต้นทุนการผลิตสูง ประกอบกับการประกาศลดค่าเงินบาทในเดือนกรกฎาคม ทำให้ราคาสินค้าเข้ามีราคาสูงขึ้น ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุลลดลงเหลือเพียง 1,729 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ผลจากการที่ดุลการค้าขาดดุลลดลงทำให้ดุลบัญชีเดินสะพัดมีการขาดดุลลดลงเหลือเพียง 1,006 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวค่อนข้างน้อยเนื่องจากการชะลอตัวลงของราคาผลผลิตทางการเกษตรในขณะเดียวกันภาวะเศรษฐกิจที่ซบเซาทั้งในประเทศและต่างประเทศก็มีส่วนทำให้ระดับราคาสินค้าโดยทั่วไปเพิ่มขึ้น ในอัตราที่ต่ำประกอบกับราคา

น้ำมันก็มีแนวโน้มที่ต่ำลงและผลจากการหันไปใช้พลังงานอื่นทดแทนน้ำมันส่งผลให้ต้นทุนของพลังงานลดลง

ภาวะเศรษฐกิจไทยในปีพ.ศ. 2526 เริ่มกระเตื้องขึ้น โดยมีอัตราการขยายตัวในอัตราร้อยละ 6.9 ในขณะที่ภาคต่างประเทศนั้นเผชิญกับปัญหาที่รุนแรงเนื่องจากมูลค่าการส่งออกต่ำมาก โดยมีอัตราการขยายตัวลดลงเหลือเพียงร้อยละ 13.35 การที่ราคาส่งออกของไทยตกต่ำลงเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากการลดลงของปริมาณการผลิตที่มีผลกระทบต่อปริมาณการส่งออก ภาวะของราคาสินค้าที่ตกต่ำในตลาดต่างประเทศ การกีดกันทางการค้าและภาวะการแข่งขันและการแย่งตลาดจากประเทศคู่ค้าที่ทวีความรุนแรง รวมทั้งการขาดครุภัณฑ์ของผู้ส่งออกไทยด้วยกันเอง ทางด้านการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวร้อยละ 13.83 จากการที่ธุรกิจส่วนใหญ่ไม่มั่นใจในเสถียรภาพของค่าเงินบาท เนื่องจากคาดว่าจะมีการลดค่าเงินบาทมากขึ้นอีกจึงเป็นสาเหตุให้ผู้นำเข้ามีการนำเข้าสินค้าเป็นจำนวนมาก ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวลงในอัตราที่ต่ำมาก อันเนื่องมาจากการประกาศลดราคาจำหน่ายน้ำมันในประเทศถึง 2 ครั้ง คือในช่วงต้นปีและปลายปี การลดค่าบริการสาธารณสุขโลก เช่น ค่าไฟฟ้า การปรับตัวของค่าจ้างเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 ผลจากการใช้นโยบายดังกล่าวส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าในประเทศลดลง การที่ประเทศลดอัตราภาษีสินค้าเข้าบางชนิด โดยเฉพาะเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นผลทำให้ราคาสินค้าเข้าถูกลงและราคาของสินค้าเกษตรในต่างประเทศตกต่ำลง เป็นผลให้ราคาสินค้าในประเทศตกต่ำลงตามไปด้วย

ในปีพ.ศ. 2531 นับได้ว่าเศรษฐกิจไทยมีการขยายตัวมากที่สุด โดยมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 12.6 ปัจจัยที่สนับสนุนให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ได้แก่ ราคาน้ำมันในตลาดโลกที่ต่ำ อัตราแลกเปลี่ยนที่ค่อนข้างเอื้ออำนวยต่อราคาการส่งออก ตลอดจนอัตราดอกเบี้ยที่ค่อนข้างต่ำ แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดได้แก่ โครงสร้างทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างทางด้านการผลิตและการส่งออก โดยการทำให้โครงสร้างการส่งออกมีการกระจายมากขึ้น แต่เดิมการส่งออกพึ่งพาสินค้าเกษตรเพียงไม่กี่ชนิดต่อมาได้เปลี่ยนไปเป็น ภาคบริการ อุตสาหกรรมและเกษตร ผลจากการที่มีโครงสร้างการส่งออกกระจายทั่วไปทำให้ประเทศไทยสามารถรับสภาพความผันแปรทางเศรษฐกิจของโลกได้ดี ทางด้านการค้าต่างประเทศ การส่งออกมีอัตราการขยายตัวในอัตราร้อยละ 28.82 ทั้งนี้เนื่องจากภาวะความแห้งแล้งในประเทศที่เป็นคู่แข่งทางการค้าส่งผลให้ราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกหลายชนิดมีราคาสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันสินค้าทางด้านอุตสาหกรรมจำพวก อัญมณี แผงวงจรไฟฟ้า เสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น ต่างก็มีการขยายตัวของการส่งออกเป็นจำนวนมากเนื่องจากเป็นสินค้าที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ตลอดจนราคาที่ถูกทำให้เป็นสิ่งจูงใจในการนำเข้าสินค้าจากประเทศไทย ทางด้านการนำเข้า มีการขยายตัวในอัตราร้อยละ 27.74 ทั้งนี้เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

การลงทุนในภาคเอกชนขยายตัวอยู่ในเกณฑ์ที่สูง ทำให้มีการนำเข้าสินค้าประเภททุนประเภทเครื่องจักรและอุปกรณ์ รวมทั้งวัตถุดิบจากต่างประเทศเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุล 5571 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แต่การขาดดุลการค้าที่มากนี้ก็เกิดเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตจากการส่งออกสินค้าเกษตรกรรมมาเป็นสินค้าอุตสาหกรรม ในขณะที่เดียวกันดุลบัญชีเดินสะพัดก็ขาดดุล 2395 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยคือ ร้อยละ 3.9 สาเหตุที่ทำให้ระดับราคามีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจในประเทศมีอัตราสูง การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ย ภาวะการลงทุนในประเทศที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมทำให้จำเป็นต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศสูง และเนื่องจากวัตถุดิบที่นำเข้าส่วนใหญ่มาจากประเทศญี่ปุ่น ประกอบกับเงินเยนที่แข็งตัวขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น และจากผลของภาวะความแห้งแล้งที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตต่างๆ ทำให้ราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกมีราคาสูงขึ้น สินค้าเกษตรจึงพลอยมีราคาสูงขึ้นตาม และผลจากการประกาศขึ้นค่าจ้างแรงงานทั่วประเทศ ส่งผลให้มีการฉวยโอกาสปรับราคาสินค้าและกักตุนสินค้า ซึ่งเป็นปัจจัยที่ไปกระตุ้นระดับราคาให้สูงยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาก็ยังไม่ถึงขั้นวิกฤต เนื่องจากว่า ในเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2531 รัฐบาลได้มีการประกาศลดราคาน้ำมันซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญทำให้ระดับราคาไม่ปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ในปีพ.ศ.2532 และปีพ.ศ.2533 เศรษฐกิจของไทยก็ยังมีอัตราการขยายตัวในระดับสูง โดยมีระดับการขยายตัวสูงกว่าร้อยละ 10 ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้เศรษฐกิจขยายตัวในอัตราที่สูงในปี พ.ศ. 2532 นั้นมาจาก ราคาน้ำมันในตลาดโลกยังไม่มีเปลี่ยนแปลงตามราคาตลาดโลก เนื่องจากยังมีการใช้เงินกองทุนน้ำมันชดเชยทำให้ต้นทุนน้ำมันเพื่อการผลิตยังคงมีต้นทุนที่ต่ำเป็นสิ่งจูงใจในการผลิตสินค้า ความมีเสถียรภาพของอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศ การลงทุนจากต่างประเทศยังคงขยายตัวเพิ่มขึ้น การไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ธุรกิจการท่องเที่ยวในภาคบริการประสบผลสำเร็จและการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมที่อยู่ในระดับสูง ในขณะที่อัตราการขยายตัวของภาวะเศรษฐกิจในปี 2533 ชะลอตัวลงเล็กน้อย เป็นผลจากวิกฤตการณ์ในอ่าวเปอร์เซีย และภาวะเศรษฐกิจโลกที่เริ่มชะลอตัว ทางด้านภาคการค้าต่างประเทศในปี พ.ศ. 2533 ภาคการส่งออกประสบกับปัญหาเป็นอย่างมากเนื่องจากต้องเผชิญกับแรงกดดันจากประเทศคู่ค้า อาทิ ประเทศสหรัฐที่จะมีการตัดสิทธิการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (GSP) รวมทั้งการใช้มาตรการ 301 ในการโต้ตอบประเทศไทย ในประเทศญี่ปุ่นนั้นถูกกีดกันทางการค้าทางด้านคุณภาพของสินค้ารวมทั้งการกีดกันราคาซื้อ ส่วนในประชาคมยุโรปมีปัญหาในการใช้สาร EDTA เพื่อรักษาสภาพอาหารให้สดใหม่ ตลอดจนการกีดกันตลาดผลิตภัณฑ์เครื่องหนังของไทย แต่อย่างไรก็ตามอุปสรรคต่างๆก็สามารถผ่านพ้นไปได้ เป็นผลให้มูลค่าการส่งออกมีการขยายตัว ร้อยละ 26.80 ทางด้านการนำเข้ามีการขยายตัวร้อยละ 27.74 อันเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจภายใน

ประเทศที่ขยายตัว ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุล 5,571 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 2,395 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทางด้านระดับราคานั้นมีการปรับตัวสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะอำนาจซื้อของประชาชนเพิ่มขึ้นเนื่องจากการปรับโครงสร้างเงินเดือนของข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ การเพิ่มขึ้นของต้นทุนที่แท้จริงในการผลิตและราคาปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้น ส่วนทางด้านภาคการค้าต่างประเทศในปีพ.ศ. 2533 มูลค่าการส่งออกมีการเจริญเติบโตลดลงจากปีพ.ศ. 2522 โดยอัตราการขยายตัวของการส่งออกเหลือเพียงร้อยละ 15.35 อันเป็นผลมาจากวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย ความต้องการของสินค้าไทยจึงลดลงไปด้วย ทางด้านการนำเข้าก็ยังคงมีอัตราการขยายตัวในอัตราร้อยละ 26.28 เนื่องจากการนำเข้าน้ำมันนั้นมีการเพิ่มมากขึ้นทั้งปริมาณและราคาส่งผลให้มีการขาดดุลการค้าถึง 9,892 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุล 7136 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.9 จากสาเหตุของวิกฤตการณ์ในอ่าวเปอร์เซียและการเกิดน้ำท่วมฉับพลันในบางพื้นที่ของประเทศ ส่งผลเสียหายต่อผลผลิตทำให้ราคาสินค้าปรับตัวสูงขึ้น

ภาวะเศรษฐกิจไทยในปีพ.ศ. 2535 ต้องเผชิญกับความผันผวนหลายด้านทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอก ปัจจัยภายในได้แก่ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเมืองกรณี “พฤษภาทมิฬ” ภาวะความแห้งแล้งที่ยาวนาน บรรยากาศการค้าและการลงทุนที่ซบเซา ตลอดจนความไม่เพียงพอของบริการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และผลจากการปรับตัวของธุรกิจที่เข้าสู่ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มต่างล้วนมีผลกระทบต่อการลงทุนในภาคธุรกิจเอกชน ธุรกิจท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม และการผลิตในอุตสาหกรรมต่างๆชะลอตัวลงในช่วงครึ่งปีแรก แต่ภายหลังที่รัฐบาลใหม่เข้ามาบริหารก็มีการเจริญเติบโตในอัตราที่สูงขึ้น ส่วนปัจจัยภายนอกนั้นเกิดจากการที่ภาวะเศรษฐกิจโลกยังไม่ฟื้นตัวการค้าต่างประเทศก็ยังไม่ขยายตัวมากนัก เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวลง ประกอบกับการผลิตสินค้าการเกษตรประสบกับภัยแล้งและราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ทำให้มูลค่าการส่งออกมีอัตราการขยายตัวลดลงเหลือร้อยละ 11.55 ด้านการนำเข้ามีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 6.24 เนื่องจากวิกฤตการณ์ทางการเมืองทำให้ชาวต่างชาติชะลอการลงทุนประกอบกับเศรษฐกิจภายในประเทศชะลอตัวลง ส่วนสินค้าที่มีการนำเข้าเพิ่มคือรถยนต์ ส่งผลให้ดุลการค้าขาดดุล 8,099 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ผลจากการที่ดุลการค้าขาดดุลลดลง ส่งผลให้ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลเพียง 6,143 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทางด้านระดับราคามีการปรับตัวในอัตราลดลง ถึงแม้ว่าจะมีการปรับอัตราค่าจ้างทั้งภาคเอกชนและรัฐบาลอีกทั้งมีการกักตุนสินค้าในช่วงวิกฤตการณ์ทางการเมือง ซึ่งก็มีผลต่อการปรับตัวของระดับราคาในระยะสั้น แต่ภายหลังจากวิกฤตการณ์สิ้นสุดลง ภาวะเศรษฐกิจก็ยังคงซบเซา การผลิตและการลงทุนต่างๆก็ยังคงชะลอตัวลง ส่งผลให้ราคาสินค้าเพิ่มไม่มากนัก จึงเป็นเหตุให้ระดับราคามีการปรับตัวไม่มาก

ตารางที่ 2.5 เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจไทย

(ล้านUS \$)

	2519	2520	2521	2522	2523	2524	2525	2526	2527	2528
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ										
ณ. ราคาคงที่ ปี 2530	31210	33820	36740	38590	39820	42100	42960	43930	46750	45660
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	8.9	9.2	10.0	4.9	4.6	6.1	3.9	6.9	6.9	3.3
ระดับรายได้ต่อหัว	410	460	530	600	680	760	790	820	850	820
การส่งออก	3050	3528	4046	5270	6396	7310	7486	6550	7780	8113
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	14.58	13.69	26.42	19.38	13.35	2.39	-13.35	17.20	4.19
การนำเข้า	3655	4667	5304	7120	9061	10355	9215	10582	10885	10538
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-	24.43	12.80	29.44	24.11	13.35	-11.66	13.83	2.82	-5.23
ดุลการค้า	-605	-1139	-1258	-1850	-2665	-3045	-1729	-4032	-3105	-2425
ดุลบัญชีเดินสะพัด	-449	-1120	-1152	-2086	-2069	-2569	-1006	-2887	-2137	-1525
อัตราเงินเฟ้อ	4.1	7.6	7.9	9.9	19.7	12.7	5.3	3.7	0.9	2.4
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	81	108	50	51	187	287	187	355	411	159
อัตราการเข้าศึกษาในระดับประถม	83	83	92	95	99	N.A.	N.A.	97	97	96
อัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยม	27	28	88	28	29	N.A.	N.A.	30	31	30

ที่มา Key Indicator of Developing Asian and Pacific Countries 1995

World Tables 1994

N.A. = data not available

ตารางที่ 2.5 (ต่อ) เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจไทย (ล้านUS \$)

	2529	2530	2531	2532	2533	2534	2535	2536	2537
ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ									
ณ. ราคาคงที่ ปี 2530	44850	47090	52950	60890	69510	78540	83780	90530	N.A.
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	4.9	9.1	12.6	11.8	11.2	7.6	7.7	7.8	N.A.
ระดับรายได้ต่อหัว	820	890	1070	1270	1500	1740	1900	2090	2340
การส่งออก	9154	11268	15033	19653	22913	28524	32017	36315	43802
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	12.07	20.78	28.82	26.80	15.35	21.90	11.55	12.60	18.75
การนำเข้า	9467	12559	19113	25224	32805	37961	40116	45268	52846
อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	-10.7	28.26	41.99	27.74	26.28	13.88	6.24	12.08	15.48
ดุลการค้า	-313	-1291	-4080	-5571	-9892	-9437	-8099	-8953	-9044
ดุลบัญชีเดินสะพัด	274	-303	-1520	-2395	-7136	-7379	-6143	-6812	-8222
อัตราเงินเฟ้อ	1.8	2.5	3.9	5.4	5.9	5.7	4.1	3.6	5.3
การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ	261	182	1080	1731	2402	1866	2017	1358	80
อัตราการเข้าศึกษาในระดับประถม	96	98	108	112	114	113	N.A.	N.A.	N.A.
อัตราการเข้าศึกษาในระดับมัธยม	30	28	28	31	33	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

ที่มา Key Indicator of Developing Asian and Pacific Countries 1995

World Tables 1994

N.A. = data not available

นโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ

แต่เดิมไทยยังไม่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจ อัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจเฉลี่ยตกประมาณร้อยละ 5 ต่อปี มาตรฐานการครองชีพเป็นไปตามกลไกตลาด เพราะในสมัยนั้นทรัพยากรธรรมชาติยังมีอยู่มากมายในธรรมชาติ เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนประชากร แต่ในปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติได้เริ่มลดลง ทำให้ประเทศต่างๆเร่งที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตนเองให้ทัดเทียมกับประเทศพัฒนาแล้ว

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เป็นต้นมา ความเจริญทางเศรษฐกิจของไทยขึ้นอยู่กับการค้ากับต่างประเทศหรือการส่งสินค้าออกเป็นสำคัญ (Export is the engine of growth)⁴ เพราะจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนสินค้าเกิดขึ้น ดังนั้นภาวะเศรษฐกิจของไทยต้องขึ้นอยู่กับต่างประเทศด้วย รัฐบาลจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทควบคุมการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจให้อยู่ในระดับที่พอเหมาะ ถ้าการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจอยู่ในภาวะระดับสูงเกินไปก็จำเป็นต้องใช้นโยบายบางอย่าง เพื่อมิให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ หรือในยามใดเกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำลง มีคนว่างงานมาก รัฐบาลก็ต้องหาทางส่งเสริมการหางานให้ทำ ซึ่งถ้ารัฐบาลต้องการให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคง ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อการยกระดับมาตรฐานการครองชีพ ของประชาชนให้สูงขึ้น หรือในทางเศรษฐศาสตร์คือการที่ระดับรายได้ประชาชาติเพิ่มสูงขึ้น โดยมีการใช้ทรัพยากรของประเทศให้เกิดประโยชน์มากขึ้น

แต่เดิมนโยบายที่รัฐบาลเลือกใช้ในการพัฒนา ก็คือ นโยบายการเจริญเติบโตอย่างไม่สมดุล (Unbalanced growth)⁵ ลือนโยบายที่ทำให้เกิดการเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจเพียงบางภาคเท่านั้นและภาคเศรษฐกิจที่เหลือนั้นจะสามารถบรรเทาความต้องการได้โดยอาศัยการค้าระหว่างประเทศ โดยนโยบายนี้จะผลักดันให้เกิดความชำนาญพิเศษ (specialization) ในภาคเศรษฐกิจเพียงบางภาคเท่านั้น จากการดำเนินนโยบายดังกล่าวนับได้ว่าประสบผลสำเร็จอย่างงดงาม พิจารณาจากตารางที่ 2.6 จะพบว่า ภาคหัตถอุตสาหกรรมมีความเจริญเติบโตมากกว่าภาคเกษตรกรรม เมื่อพิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 พบว่า อัตราการเจริญเติบโต ในภาคหัตถอุตสาหกรรม มีการเจริญเติบโตร้อยละ 11.1 เมื่อเทียบกับภาคเกษตรกรรม ที่มีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 6.2 ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 2 อัตราการเจริญเติบโตของภาคหัตถอุตสาหกรรม มีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 10.1 เมื่อเทียบกับภาคเกษตรกรรมที่มีอัตราการ

⁴ วรพันธ์ กิตติอัมพานนท์, การพัฒนาเศรษฐกิจบางประเทศในเอเชีย, หน้า 146.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 155.

เจริญเติบโตเพียงร้อยละ 4.4 ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 3 ภาคหัตถอุตสาหกรรม มีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 8.6 เมื่อเทียบกับภาคเกษตรกรรม ที่มีอัตราการเจริญเติบโตเพียงร้อยละ 3.9 ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 4 ภาคหัตถอุตสาหกรรมมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 9.6 เมื่อเทียบกับภาคเกษตรกรรมที่มีอัตราการเจริญเติบโตเพียงร้อยละ 3.2 ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 5 ภาคหัตถอุตสาหกรรมมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 5.70 ในขณะที่ภาคเกษตรกรรมมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 3.31 ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 6 ภาคหัตถอุตสาหกรรมมีอัตราการเจริญเติบโตร้อยละ 15.57 เมื่อเปรียบเทียบกับภาคเกษตรกรรมที่มีอัตราการเจริญเติบโตเพียงร้อยละ 4.2 การใช้นโยบายการเจริญเติบโตอย่างไม่สมดุล ถึงแม้จะช่วยให้ระบบเศรษฐกิจในภาคหัตถอุตสาหกรรมมีอัตราการเจริญเติบโตในอัตราสูงก็ตาม แต่การละเลยไม่พัฒนาภาคเกษตรกรรมเท่าที่ควรย่อมจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว เพราะความล่าช้าในภาคเกษตรกรรม ในที่สุดจะฉุดรั้งให้กระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจช้าลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเกษตรกรรมเป็นภาคที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ เพราะภาคเกษตรกรรมนั้นมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างน้อย 3 ประการ⁶

1.) ภาคเกษตรกรรมนับว่าเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญในการที่จะนำไปใช้พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ถึงแม้ว่าจะสามารถหาแหล่งเงินทุนจากต่างประเทศได้ก็ตาม แต่ในระยะยาวอาจจะก่อให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพึ่งพาจากแหล่งภายในเป็นสำคัญ ซึ่งก็มาจากเงินออมของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ และโดยเหตุที่ประชาชนส่วนใหญ่ยังอยู่ในภาคเกษตรกรรม การละเลยไม่พัฒนาภาคเกษตรกรรมเท่าที่ควร ย่อมส่งผลกระทบต่อเงินออมในระบบเศรษฐกิจโดยส่วนรวมต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

2.) ภาคเกษตรกรรมเป็นแหล่งแรงงานสำคัญที่ป้อนเข้าสู่ภาคหัตถอุตสาหกรรม ถึงแม้ว่าภาคเกษตรกรรมจะมีแรงงานอยู่มาก จนกล่าวกันว่ามีภาวะว่างงานแอบแฝง (disguised unemployment) อยู่ก็ตาม ถึงแม้ว่าการขยายตัวในภาคหัตถอุตสาหกรรมในระยะแรก จะมีผลทำให้แรงงานเคลื่อนย้ายไปจากภาคเกษตรกรรมก็ไม่มีผลกระทบต่อการผลิตในภาคเกษตร แต่ในระยะยาวเมื่อมีการโยกย้ายแรงงานไปสู่ภาคเศรษฐกิจอื่นจนหมดสิ้นย่อมมีผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตร เพราะสินค้าส่วนใหญ่มีความจำเป็นต่อการครองชีพของคนไทย ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีแรงงานจำนวนขั้นต่ำเหลืออยู่ในภาคเกษตรกรรมจำนวนหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ในการผลิตสินค้าประเภทอาหารให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคของคนในประเทศ หากไม่มีการพัฒนาภาค

⁶ วรพันธ์ กิตติอัมพานนท์, การพัฒนาเศรษฐกิจบางประเทศในเอเชีย, หน้า 163.

เกษตรกรรมให้มีประสิทธิภาพในการเพิ่มผลผลิตแล้ว ความสามารถของภาคเกษตรกรรมที่จะป้อนแรงงานเข้าสู่ภาคหัตถอุตสาหกรรมอาจจะมีน้อยกว่าที่ควรจะเป็น

3.) ภาคเกษตรกรรมเป็นตลาดภายในประเทศที่ใหญ่ที่สุดของสินค้าอุตสาหกรรม หากรัฐบาลไม่พยายามยกระดับรายได้ของประชาชนในภาคเกษตรกรรมซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในประเทศแล้ว ภาคเกษตรกรรมย่อมขาดอำนาจที่จะซื้อสินค้าอุตสาหกรรม ถึงแม้ว่าจะมุ่งหวังตลาดต่างประเทศ แต่เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพและต้นทุนการผลิตแล้ว ความสามารถในการแข่งขันยังมีน้อยมากและยังต้องเผชิญภาวะการแข่งขันที่สูงในระดับตลาดโลก ดังนั้นภาคหัตถอุตสาหกรรมก็ยังคงจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาตลาดภายในประเทศเป็นสำคัญ

จากผลของการดำเนินนโยบายดังกล่าว ก่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างไม่เป็นธรรมมากขึ้น ระหว่างเมืองกับชนบทมีมากขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 รัฐบาลได้เร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าว อันเนื่องมาจากนโยบายการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าได้เกิดข้อจำกัดเกิดขึ้น เนื่องจากต้นทุนและเทคโนโลยีที่ใช้ต้องมีระดับสูงขึ้น และนอกเหนือไปจากนี้ การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้านั้นไม่ได้ช่วยลดภาวะการขาดดุลการค้าลง เพราะถึงแม้ว่าจะมีการลดการนำเข้าสินค้าสำเร็จรูปลงก็ตาม แต่ทว่าการนำเข้าสินค้าในรูปวัตถุดิบ และกึ่งสำเร็จรูป ตลอดจนสินค้าทุนก็ยังเพิ่มขึ้น จากสาเหตุดังกล่าวรัฐบาลได้ปรับปรุงแผนพัฒนาเศรษฐกิจในแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 3 จึงได้เน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก โดยการให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ส่งออก รวมทั้งการให้สิทธิในการชดเชยภาษีแก่ผู้ส่งออก ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายดังกล่าว ปรากฏผลอย่างชัดเจนต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ฉบับที่ 6 ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของประเทศโตเกินร้อยละ 10.0 และการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจในแผนพัฒนาฉบับที่ 7 (2535-2539) ก็ยังคงยึดแนวทางเดิม ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 5 นั้นรัฐบาลได้มุ่งเน้นการใช้นโยบายพัฒนาภาคหัตถอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรมไปพร้อมๆกัน ซึ่งแต่เดิมใช้นโยบายการเจริญเติบโตอย่างไม่สมดุล ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 6 และ 7 ก็ได้มีการพัฒนาทางด้านทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากการขาดแคลนกำลังคนที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยรัฐบาลได้ใช้นโยบายให้สถาบันทางการศึกษาของเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในการผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลน โดยเฉพาะการจัดตั้งสถาบัน เพื่อพัฒนาบุคลากรบางประเภท และยังเพิ่มอัตราการออมของประเทศให้สอดคล้องกับการลงทุนที่เพิ่มขึ้น

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เดิมใช้นโยบายการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงเป็นนโยบายการผลิตเพื่อการส่งออก โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้สินค้าเกษตรจากภายใน

ประเทศเป็นวัตถุดิบ อุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องใช้แรงงานมาก ตลอดจนเน้นการกระจายรายได้ให้เป็นธรรม

สรุป

สภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ประสบความสำเร็จอย่างสูง เมื่อถึงหลังความสำเร็จดังกล่าวคือ การมีความคล่องตัวและความรวดเร็วในการปรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ตลอดจนนโยบายไปใช้ให้เหมาะสมกับสภาวะทางเศรษฐกิจโลก และนอกจากนี้การมีประชากรที่มีคุณภาพก็มีส่วนผลักดันให้เกิดผลสำเร็จ ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีที่สุดในขณะที่ประเทศฮ่องกงมีฐานะทางเศรษฐกิจรองลงมา โดยทั้งสองประเทศได้ใช้นโยบาย ในการดึงดูดเงินทุนจากต่างประเทศ ในขณะที่ประเทศเกาหลี และได้หวัน ได้เคยตกเป็นอาณานิคมของประเทศญี่ปุ่นมาก่อน แต่การเป็นอาณานิคมของญี่ปุ่นนั้นแตกต่างจากการเป็นอาณานิคมของยุโรป โดยญี่ปุ่นได้เคลื่อนย้ายอุตสาหกรรมบางอย่างเข้ามาผลิตในประเทศที่เป็นอาณานิคม และมีการเร่งรัดสร้างทางคมนาคม สาธารณูปโภค เพื่อเป็นปัจจัยในการรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไปและการใช้นโยบายการค้าระหว่างประเทศคือการผลิตเพื่อการส่งออก เป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้เกิดการเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญต่อเทคโนโลยี เพื่อยกระดับคุณภาพของสินค้า ให้สูงขึ้นจนสามารถเข้าไปแข่งขันในตลาดโลกได้ ส่วนในกรณีของประเทศไทยนั้น เลือกใช้นโยบายการเจริญเติบโตแบบไม่สมดุลในระยะแรก โดยหันไปสนับสนุนภาคอุตสาหกรรม มากกว่าภาคเกษตรกรรม ที่ถือว่าเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศ ส่งผลให้เกิดอุปสรรคในการพัฒนาเศรษฐกิจในระยะยาว และนอกจากนี้การใช้นโยบายการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า ก็เป็นการสร้างปัญหาในการจัดสรรทรัพยากร อย่างไม่มีประสิทธิภาพในที่สุดก็หันมาใช้นโยบายการพัฒนาการผลิตเพื่อการส่งออก จนเป็นผลทำให้อัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2.6 อัตราการเจริญเติบโตของภาคเศรษฐกิจของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

ภาคเศรษฐกิจ	เกษตรกรรม	หัตถอุตสาหกรรม	ก่อสร้าง	บริการ
แผนที่ 1	6.2	11.1	12.8	7.9
แผนที่ 2	4.4	10.1	4.7	7.8
แผนที่ 3	3.9	8.6	2.3	8.2
แผนที่ 4	3.2	9.6	4.9	5.2
แผนที่ 5	3.3	5.7	6.2	7.3
แผนที่ 6	4.2	15.6	17.8	6.11

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย